

Лезги Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!**

1920-йисалай акъатзава

N 29 (10882) хемис 18-июль, 2019-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Хизанрин къайгъуда

Россиядин зегъметдин ва яшайишдин реекъяй вилик финин министерводи Дагъустан Республикадиз 572, 87 миллион манат пул чара авунва. Идакай "Лезги газетдиз" РД-дин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик финин министерводин пресс-къуллугъуди хабар гана.

Пулдин такъатар милли "Демография" проектда ва "Аялар хъайила, хизанриз пулдин къумекар гун" республикадин программада къейднавай сад лагъай аял хайила ва я хавиле, рушвиле къабулайла, тайнарнавай пул гун патал харжда.

И макъсадар патал алай ийсуз региондин бюджетдиз 921,60 миллион манат пул атанва. Хизанриз гузай такъатар Дагъустандин шегъеринни районрин яшайишдин рекъяй къуллугъирин (соцзащита) управленийирив ага-къарнава.

И месэладикай тамамдиз РД-дин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик финин министерводин сайтдай къелиз жеда.

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Карчивилиз - къумек

15-июлдиз Дагъустандин Кыил Владимир Васильева Махачкъалада инвестицийриз талукъ яз республикада кардик квай Советдин заседание къиле тухвана. "Лезги газетдиз" РД-дин Кыилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъуди хабар гайвал, мянрекатда республикадин премьер-министр Артем Здунова, министерствоиринни ведомствойрин кыилери, карчиири, СМИ-рин векилри иштиракна.

Регион яшайишдинни экономикадин жигъетдай вилик финин рекъе инвестицийри къазвай чка къейд авуналди, Владимир Васильева хейлин месэләяр гъялиз алакънавайдакай лагъана.

"Чаз гүзчывал тухуз, тайин месэләяр идара ийиз чир хъянва. Нетижада алатай ийсуз къвалахдай 37700 чадин жигъетдай зегъметдин икъраар кутлуннава. И делилди чак виридак рульг кутун лазим я", - къейдна региондин Кыили.

Яшайишдин жуъреба-журе рекъерай къазанмишнавай алакъунрикай рахадайла, Владимир Васильева здравоохраненидин хиле къиле фенвай дегишивери кай лагъана. Дагъустандин духтурури ри-клихъ галаз алакъалу яз тамамарнавай операцийрин къадар 30 процентдин артух хъянва. И карди республикадин больницийра медицинадин рекъяй алай аямдин вири истемишунырж жаваб гузай къумек гузвойдакай лугъузва. Идалай гъейри, РД-дин Кыилин гафаралди, Россиядин кыилин шегъерра къвалахзавай дагъустанви духтурур хай ватандиз хукин еришарни къвердавай ийгин жезва. Ада гъакъни мянрекатдин иштиракчийрин рикъел республикадин ФОМС-да кыиле феий вакъияр рикъел хканва къвалах гүнгүнча хтун патал хейлин серенжемар къабулнавайдакай хабар гана.

Виchin рахунар давамардайла, РД-дин Кыили республика вилик финин рекъяй арадал гъанвай са шумуд институтдин -

"РД-да гъвеччи ва юкъван карчивилин субъектриз кредитар чара авунин карда къумекдай Фонд", "Дагъустандин лизингдин компания", "Дагъустан вилик тухудай корпорация" АО, "РД-да карчивилиз къумекдай центр" ГАУ - тварар къуна.

Амма региондин Кыили гъисбазавайвал, абуру чипик кутур умудар тамамдиз къилиз акъуднад.

"Чна къве ТОСЭР (яшайишдинни экономикадин рекъяй вилик тухунин мулкар), индустриальный ругуд парк, гъа къадарда аваз бизнес-инкубаторар арадал гъана. Карчивал патал инкубаторар ава. Бес цицилбар гънава?", - суал гана В. Васильева мянрекатдин иштиракчийриз.

Гъгуънлай ам АЗС-рин, эцигунардай компанийрин, банкетрин залрин жигъетдай къиле тухвай къвалахдикай ва адан нетижайрикай рахана. Малум хъайвал, карчивал "хъендикай" хкудуни республикадин агъалияр дарманрандай таъминаруниз чара ийизвай пулдин такъатар саки вад сеферда артухардай мумкинвал гана. Мадни сад лагъай категориядин инвалидар ва набуд аялар авай хизанар къвалахдандай таъминаруниз 300 миллион манат харждайвал я. Чадин рекъер цийи хъувуниз ва агъалияр хъсан еридин хъвадай целди таъминарунизи еке такъатар ахъайзава.

"Карчивили яшайишдин рекъяй жа-вабдарвал виликандалай гзаф гъиссава. Вахт-вахтунда налогар гуналди, карчиири республикада яшайишдин инфраструктура арадал гъунин карда иштиракчава", - къейдна Владимир Васильева. Мисал яз, ада "100 мектеб" проектдин тъвар къуна. Регионда ремонт авуна къланзай мектебрин къадар гзаф тирвилляй, и проект алай вахтундани давам жезва.

Коррупциядиз акси месэләйрикай рахадайла, республикадин Кыили къанундин сергъятра аваз къвалахнун зөвр гана. Ада Дагъустандиз чехи бизнесни хквездайдакай лагъана. Мисал яз, Сулейман

Керимова вичин карчивал хайи республикада регистрация авунва. Нетижада гузай налогарни ина амукъзава.

Заседанидин сергъятра аваз, мянрекатдин иштиракчийри Каспийск шеъърда инвестицийрин "Уйташ" майдандал къилиз акъудзавай инвестицийрин къве проект - "Ириб" ОOO (емиширикай майвайрикай миже хкудзавай) ва "Агромит" ОOO (гъйванар тукъвадай як гъялдай цех) - веревирдна. Абурукай геъненшдиз РД-дин карчивилин ва инвестицийрин рекъяй Агентстводин руководителдин везифаяр вахтунданди тамамарзавай Гъажи Гъасanova ва "Ириб", "Агромит" ОOO-рин векил Жамиля Мелесовади ихтилатна. Абурун гафарай малум хъайвал, тек са "Ириб" ОOO кардик акатуни къвалахдай цийи 115 чак арадал гъида. "Агромит" ОOO проект къилиз акъудунин нетижада са суткада 40 тонндив агаъкна як гъялдай мумкинвал жеда. И проектдини 112 кас къвалахдай цийи чакралди таъминарда. И карханаян 2021-йисан 3-кварталда эцигна акъалтлардайвал я.

Заседанидал "Матис" ОOO-дин генеральный директор Турпулали Майтъажиева вичин карханади "Кеферпатаан Кавказ вилик тухудай корпорациядих" галаз 320 миллион манатдин къадардин икърар кутлуннавайдакай, амма а икърарда къалурнавай къвалахар къилиз акъудун патал хуруун майишатдин категориядик квай чил промышленностдин категориядик кутуна къланзайдакай лагъана.

"И месэла къилиз акъудиз тежез 4 варз алатнава. Къунши регионра лагъайтла, ихътин крат са вацран къене гъялзава", - лагъана ада.

Владимир Васильева и месэладай кыил акъудун РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Екатерина Толстиковадал тапшурмишна.

Мянрекатдал са жерге маса месэләярни веревирдна. Абурукай геъненшдиз РД-дин Кыилин сайтдай къелиз жеда.

Нумрадай къела:

ТАРИХ

Гъажи Давуд акъвазай эхиримжи чка

Мушкуъре Гъажи Давуд. Акъалтлай шекилатчивилин алакъунри, къеви къастуни, камаллувили ада, вири къуватар садна, халкъдин наразивилин лепе душмандиз акси акъвазардай мумкинвал гана.

► 3

ИНСАНАР ВА КЫСМЕТАР

Лезги рушар - нурлу къашар

Россиядин регионрани машгъурвал къазанмишавай чи рушар түмил ава. Алимар, духтурар, шаирар, муаллимар, юристар, бизнесменар, художникар, манидараар, артистар...

► 4

ИРС

Азадвилин илимдикай роман

Лезги чилин рангари, дагъларини вацтарин, тамаринни багъларин, никлерин шикилри еке чка къунва. Икъван мублагъ чилерлап инсанар лукъар хъиз яшамиш тахъун лазим я. Азадвилин женгерин илимдин асул чешмени хайи чилин, накъварин, багъри хъурерин къайгъу чуగунин, абур хъунин, инсанри чеб азад иесияр яз гъисс авунин майшлар, фикирар арадал атунихъ галаз алакъалу я.

► 5

ОБРАЗОВАНИЕ

Школаляр күтъягъзыва. Гъиниз физва?

Гъикъван гъайиф къведай кар ятлани, педагоговилин пешекарар гъазурзавай вузра, виликдай хъиз, конкурсар хъжезмач. Гъатта, келдайбур авачиз, бязи отделенияр агалзаа. Вучиз икъ жезвайди ятла, чун гъавурда акъзва. Муаллимдин хиве авай жавабдарвал екеди ятлани, ада гузай мажиб лап гъвчиди я.

► 6

АЛИШВЕРИШ

Гъатта чарасуз герек къайдайрални амалзавач

Телевизордай са гъи вацралай ятлани мажибар ва пенсияр хаж жеда лагъай гъялган ван хъайвалди, гъа пакаълан юкъуз алверчирин чипин товарарин къиметар гъасяйтда цавариз акъудзава. Азъалийрин гъилиз лагъайтла, гъеле атанвай артухан са кепекни ава.

► 7

ИНСАНАР ВА КЫСМЕТАР

Устар алай чка

...Касди, вичин чехи бубайрилай ага-къай ирс яз, анжак михъивилин, лукъманвилин, савадлувили, инсанриз сагъламвал хуъз къумек гунин рехъ тухузва. Духтурди патав къевезвайбуруз мукъвал-мукъвал тикрарзава: "Сагъламвилин эвел сарар я. Гъавиял гъамиша абур хуъз алакъа".

► 8

Дагъустандин Гъукуматдин Председателдин заместитель - республикадин хурун майишатдин ва недай сүрсөтдин министр Абдулмуслим Абдулмуслимова инвесторихъ, илимдин сообществодин векилрихъ ва хурун майишатдин товарар гъасилзажашибурхъ галаз са жерге гурушар кылие тухвана.

Са жерге гурушар

Икъла министерстводин къуруулушрин подразделенийрин начальникрин ва "Кизлярагрокомплекс" ОАО-дин къилин иштираквал аваз совещание кылие тухвана ва абуру гъянварин къадар, нек ва некледин продукция артухарунин, гъакъни гележегда ам гъялунин месэлэяр веревирдна.

Дагъустанда авай "АПК" "Ровное" ООО-дин ва исламдин бизнэсдин международный ассоциацийдин векил Абдула Муташважиевахъ галаз гурушши хъайла, республикадин мулкунал товарар санлай маса гудай ва пайдай чехи центр эцигунин месэлэяр гъялна.

Къейдана хъи, гъа са вахтунда 35 агъзур тонндив агақна хурун майишатдин продукция худай мумкинвал авай инвестиционный проектди продукция хунын, гъялунин, маса гуз гъазурин, санай-масанин тухунин, таза продукция санлай маса гуний месэлэяр гъялда. Эхиримжи цийивилерин инфраструктура гъисаба къуна проектамишнавай ва тукъурнавай къуруулущди продукция ерилудаказ худай, технологиядин рекъяй ам гъялдай ва тади тъалда маса чайриз агақардай шартлар яратмишда.

Жинсинин краай Виророссиядин илимдинни ахтармишнурин институтдин лабораториядин заведуючий Михаил Павловахъ галаз хъай сүйгэбетдэй Дагъустандин Минсельхозпроддин къили республикада хипехъянвал вилик финин месэлэяр веревирдна. Къилин фикир регионала шуькъу сарин ва Дагъустандин дагълух жинсинин лапагар хъсанарунин къайдайриз фикир гана.

Дагъустандин лапагрин некледин бегъер-лувиликай раҳуналди, Михаил Павлова малумарна хъи, абуру Тляраты райондин майишатра талукъ тир анализ кылие тухвана. Ах-

тармишуни къалурна хъи, Дагъустандин хи-перин некледин ягъувал 11,4 процентдив агақъазва.

Ирандин Исламдин Республикаада авай Дагъустан Республикадин Гъукуматдин векил Эмин Алиевахъ галаз гурушши хъайи вахтунда Ирандин инвесторрин такъатар чи республикадин экономикидиз желб авунин месэлэяр гъялна. Къилди къачуртла, къейдана хъи, Ирандай тир карчийри шайэр санлай маса гудай ва пайдай центраяр эцигунин проектириз, якъун продукция гъялуниз, гъакъни агротуризмдин хел вилик финиз итиж иизва. Идалайни гъейри, Э.Алиева малумарна хъи, алай иисан августдиз Ирандин терефди Дагъустанда вичин продукциядин выставка тешкилун планамишзава.

13-иулдиз Абдулмуслим Абдулмуслимов РД-дин Федеральный аграрный илимдин центрадин директор Гъасан Догеевахъ

галаз гурушши хъана. Ада республикаада Дербент районда авай тумаринни таҳкъибайрин станциядин бинедаллаз питомникар арадал хуунин, майвайрин тумар гъасилунин месэлэяр веревирдна. Идалайни гъейри, Къизлярдин угурушар усал хуунин вилик пад къун патал ва абуру гележегда гуңгунна хутунин мураддалди цийи набататар арадал гъидай фикир авайдакайи лагъана. Гъакъни министрди чадчин шартларив къадай плинниррин ва ичерин сортар арадал гъунин мураддалди Буйнаксада авай емишринин майвайрин культурайрин таҳкъибадин станциядин тереф грантади хууз гъазур тирди лагъана.

Гурушши вахтунда Абдулмуслим Абдулмуслимов "Сила Кавказа" СПОК-дин регб-бер Жамалудин Мегъамедовахъ галаз Дагъустандин хурун майишатдин товарар гъасилзажашибуре Россиядин регионрихъ, къилди къачуртла, Москва шегъердихъ галаз санал къалахунин мумкинвилериз килигна. Къейдана хъи, гъар иисуз Дагъустандин ярж (брэнд) хъанвай лапагдин 25 агъзур тонндилай газаф як улькведин жуъреба-жуъре регионриз, гъа гъисабдай яз Москвадиз ва Московский областдиз рекье твазва. Идалайни гъейри, республикада гъар иисуз ципицлар къватл хъувунин къадар къвердавай артух жезва, Дагъустандин дуѓу маса ульквейриз ракъурунин мумкинвилерни хъсанбур я. Вири и краи хурун майишатдин продукция маса гудай базарар геъеншарун истемишишава.

А.Абдулмуслимова къейдана хъи, РД-дин Минсельхозпродди республикадин хурун майишатдин товарар гъасилзажашибуре, гъа гъисабдай яз набататчишин ва малдарвиллин продукция гъялунал машгъул карханайрин терефни худа.

Пулни гуда, къезилвилерни

"Сад тир Россия" фракцияди закондин проектдик 1999-йисуз боевикрин аксина женг чуугур Дагъустандай тир ополченцийрин женгинин гъерекатрин ветеранриз хътин дөрежа (статус) гуний гъакъиндей күхтадай дегишилдер (поправка) гъазурнава. Фракциядин къилин сад лагъай заместитель Андрей Исаева малумараивал, и дегишилдер абуруз гъар ваца пул ва са жерге къезилвилер гуда, гъа гъисабдай яз - ЖКХ-дин рекъяйни. Идан гъакъиндей ТАСС-ди хабар гузва.

"Сад лагъай сеферда къелна, чна къабулнавай законопроектди къалурзава хъи, и категория патал анжак материалринбур тушир ихтияр тайнарнава. Фракциядин тъваруни хъай и категория женгерин гъерекатрин ишти-

ракчийрихъ галаз сад ийизвай дегишилдер гъазурнава ва теклифнава. Фикирзавайвал, и дегишилдери ветеранрин и категорийрин ихтияр материальный жигъетдайни худа: абуруз гъар ваца пул ва яшайишдинни коммунальный майиштрай са жерге ва маса къезилвилер гуда", - хабар гана ада журналистриз ислен юкъуз президиумдин фракциядин заседанин гъахъ-гъисабар къадай вахтунда. А.Исаеван гафаралди, закондин проектдиз алай гъафтеда килигун планламишнава.

Госдумади 11-иулдиз депутат Умахан Умаханова тукъурнавай законопроект сад лагъай сеферда къелна къабулна. Документдал аласлу яз, "1999-йисан август ва сентябрь варцара Дагъустан Республикадин мулкарал террориствилиз акси серенжемар къиле тухунин месэлэяр тамамарай ва Дагъустан Республикадин самооборонадин дестейрик кваз женгинин гъерекатра иштиракай ксар" женгерин гъерекатрин ветеранрихъ галаз барабар иида.

Законопроектди и ксариз гъар иисан отпук абуруз къулагай вахтунда ишлемишдай мумкинвал гуда, багъманчивилин, бустанчилин ва гражданрин коммерциядинбур тушир дачайрин къватлариз ва яшайишдинни эцигунрин ва гаражкин кооперативриз гъахъдайла артуханвал жеда.

Сифте къван эцигна

ЧИ МУХБИР

Алатай гъафтедин киш юкъуз Мегъарамдхурун районда, Дагъустандин Гъукуматдин Председателдин заместитель Владимир Лемешкодин иштираквални аваз, цийиз эцигизавай аялрин бахчадин къандахдиз сад лагъай къван вегъиниз талукъарнавай мянекат къиле фена.

лиз акъудун патал Россиядин оборонадин министерстводин къуватарни желбазава".

И крар гъиле къунвайбурун тъварцихъ Мегъарамдхурун райондин дишгълийрин советдин председатель Тагуя Тагыровади муниципалитетдин дидейрин патай хуш келимаяр лагъана. Ада ва Владимир Лемешкоди, Мегъамед Хандаева гележегдин аялрин бахчадин къандахда сад лагъай къван шадвилн гъалара эцигна.

Дагъустандин вице-премьердин гафаралди, эцигунрин къвалахар республикадин пурдатчи карханади тамамарда. М.Хандаева аллаха хъувурвал, устлар чин везифайрив мукъвара эгечда.

Мярекатдин эхирдай Владимир Лемешкоди Мегъарамдхурун райондин къиль Фарид Альмирович Мегъамедова муниципалитетда яшайишдин сиясатдиз талукъ месэлайриз къетлен фикир гузвойдакай лагъана.

Цийи бахча эцигунилай гъейри, алай иисуз Уружба ва Самур хуърера мектебарни эцигна акъалтларда.

Цийи хъийизва

ЧИ МУХБИР

"Лезги газетдиз" РД-дин здравоохраненидин министерстводин пресс-къуллугди хабар гайивал, Дагъустандив "Тади къумекдин" цийи 40 улакъ агақнава. Абуруз 8 реанимациядин отделенидиз талукъ тадаракралди тъаминарнавай реанимобилар я. Амайбур-адетдин "Тади къумекдин" улакъар.

Министерстводин пресс-къуллугдидин делилралди, мукъвара республика-

див аллаха 60 улакъ мад агақда. Иисан эхирдади лагъайтла, райондин медицинадин идарайрив, санлай къачурла, "Тади къумекдин" цийи 108 улакъ агақдайлай вая.

Къейд ийин хъи, абуру Дагъустандин бюджетдай чара авунвай тақъатрихъ маса къачунва. Республикаади ихътин къадарда абуз "Тади къумекдин" улакъар агақ тийиз газаф иисар тир. РД-дин здравоохраненидин министр Жамалудин Гъажибрағымован гафаралди, республикадин "Тади къумекдин" улакъарин парк тайин пландин бинедаллаз цийи хъийизва. Цийибур маса къачунин нетижада районра авай куъгне хъанвай улакъар арадай акъуддай мумкинвал жезва.

"Къилин везифа Дагъустандин гъар са пиле яшамиш жезвай агаълийрив, герек хъайла, медицинадин рекъяй ерилу къумек вахтунда агақарун я. Цийи улакъар маса къачунин макъсадни гъа им я", - лугузыва министрди.

Сертификат вахканы

Алван РАМАЗНОВА

4-иулдиз Къурагъ райондин къилин заместитель Махач Хариева Киррийрин хуърят тир Алиев Гъамид Жамалдиновичав яшайишдин 1431342 манатдин къадардин сертификат вахканы.

Гъ.Алиева пуд ваца 1988-йисуз Чернобылдин АЭС-дал хъай авариядин нетижаяр арадай акъудунин къвалахра иштиракна. Яшамиш жедай къвалин шартлар хъсанарун патал ам 2008-йисалай учетда акъвазнавай. Сертификат вахкада чавуз Махач Хариева Гъамид Алиев РД-дин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик финин министерстводин, райондин администрациядин патай и кар табирка, Россиядин Гъукумат дя-

веден ва зегъметдин ветеранрив, набутрив, жуъреба-жуъре рекъяй игтияж авай агаълийрив къайгъударвилелди эгечизавайди къейдна.

Вичин нубатда Гъ.Алиева сертификат вахкану республикадин ва райондин руководстводиз сагърай лагъана.

Гъүсн ШАГЪПАЗОВ

XVIII асиридин эвел кылар. Шарк патан Кавказда, экономикадин, диндин ва яшайишдин себебар аваз халкъдин азадвилин гъерекатдал чан къвеза.

А чавуз и мулкара сефевидри - кызилбашри агъвалзаяй. Абур 16 лаът асиридин сифте кылера кеферпатан Иранда мягъкем хънай ва ахпа чехи империя тешкилнай. Чадин агъалийри еке зулумар, гужар эхзаяй. Йисалай-суз артух жезвай налогри ва кызилбашрин гъжумри жемят кесибвиле тунвай. Маса чара амукъ авурула, агъалияр дагълариз катзавай.

Амма са къадар вахтар арадай фейила, сефевидрин са шумуд патал пай хъайи улкве йисаралди къватай хазинайривайн хънай хънай. Курадин дередилай Дербентдал къван мулкара гъалар дегиш жезвай. Жуъреба-жувре йисара (гътъульлудаказ ва гужуналди) инриз түркверин, курдри тайифа-яр куч хъана. Абури, сефевидар хъиз, шинтирикай тир. Шеърринни ханлухрин сердерар абурун арадай хъязавай, хъсан, берекатлу чилерни гъабурун гъиле гъатзавай.

Атый халкъдин азадвилин гъерекат (XVIII асиридин пудай са сифте пай)".

2017-йисуз Махачкъалада, "Лотос" чапханада, лезгийрин машгъур писатель ва журналист Муззэффер Меликмамедова, архивдин материалирикай даях къуна хъенвай "Гъажи Давуд" ткабдиз дуныя акуна.

Алай вахтунда чавай Гъажи Давуд, еке якъинвал аваз, Мушкъур мағалдин лежбердин хизандай, ери-бине Дедели (гилан Азербайжан Республикадин Хачмаз район) хуърят тирди лугъуз жеда. Тарих-

далайни кар алайбурукай сад яз, се-февидрин сад лагъай меркез - Арде-бил муттъульбарун къалуриз жеда.

Гъайиф хъи, Гъажи Давуда арадал гъайи аслу тушир улкве яр-гъалди амукънай. 1722-йисуз I Петр Персиядиз походдиз фена. Адахъ Шарк патан Кавказдин жигъетдай вичин планар авай. И походдин аслу метлеб Гъажи Давуд къиле авай восстание пурчукъарун ва Ирандин шағыдз күмек гун тир. I Петрдин 1722-йисан "манифестдин" чи икъя-рал агақънавай текстина ихтин ке-лимаяр ава: "1712-йисуз лезгийрин рөгъбер Дауд-бэг ва къазикъумухви Сурхай шағыдз - чин агъа-диз акси экъечна ва Шемахи ше-гъбер къети гъукъумдалди къачуна..."

Якъин я, и поход Кавказдин Каспий гъульбуз мукъва мулкар муттъульбарун гележегда Урусл Европадин Азиядин арада гъульбуз алишверишидн мукъбуз эл-къурун патал тешкилнавай. Кыле физвай вакъиайри къалабулух ку-тунвай Түркияни къерехда акъваз-нан, ада Ширвандиз ва Дағъустан-диз талукуз вичин ихтиярикай-ни малумарна. Нетижада Гъажи Давудан улкве къве империядин ара-да четин гъалда гъатна. 1724-йисуз, Константинополдин икъардилай

Гъажи Давуд акъвазай Эхириимжи чка

Лезги халкъдин машгъур рөгъбер Гъажи Давуд фаракъатнавай чадикай

дай малум тирвал, ам камаллу, гъахъвал гвай, къастунал къеви ин-сан тир. Агъалийриз ам гзаф къандай, абуру Гъажи Давуд чин рөгъ-бер яз гъисабдай. Гележегда ада авур къван къалахри ам юъкъи-дани рөгъбер тирди тестикъарда.

Тарихдин чешмейра икълтириз субутгавай делилар чаз жагъанач-тани, Гъажи Давуд диндин рекъя-ни нуфуз авай инсан яз гъисабзаяй лагъайт жеда. "Гъажи", араб чалай таркума авурла зияратчи лагъай чал я. Меккадиз гъаждал фейибу-рун тъварцых "гъажи" акал жезва. А чавуз гъаждал фин, чи девирдив гекъигитла, гзаф четин кар тир.

Идалай гъейри, Гъажи Давуда исламдиз талукуз бязи месэлайрай къарарап ақъудайдакай лугъузбай бязи делиларни ава. Гъар гъинк ятла-ни, адакай халкъдиз гъихътин рөгъ-бер герек тиртла, гъахътинди хъун-ни авуна.

Адан рөгъбервилек кваз халкъ-дин азадвилин гъерекат цүд 1722-йисуз давам хъана ва Кавказдин Албания терг хъайдалай къулухъ сифте яз лезгийрин - султандар сад тир улкве арадал атана. Кар алақъдай теш-килатчи, стратег ва дипломат Гъажи Давудалай вичин улквездиз зурба пуд гъукъуматдин - Урусатдин, Османрин Түркиядин ва Ирандин - арада рөгъбервал гуз алакъна.

Итижу кар ам я хъи, гележег-дин гъалар тахминан гъихътинбур жедатла виликамаз чизвай сиясатчи Гъажи Давуда са шумудра Уру-сатдивай күмек тъалабна. И кар Астрахандин губернатор А.П. Волынскийди император I Петрдиз къуенвай чарчен къейднава. Амма Урусатдин империяди күмек гуни-кай къиль къакъудна.

Гъажи Давуда, вичин терефдар-рих (союзники) газал санал (Цахурви Али-Султан, къайтагъви Аль-мед-хан, къазикъумухви I Сурхай хан), душмандин къушунрин винел са шумудра тарифлу гъалибвилек къазанмишна. Абурун арада вири-

(КъатI ама)

Рикъера амукъда

Гъасангъульсейн АБДУЛЖЕЛИЛОВ,
жегъилрин ватанпересвилин "Ватан хузванды" клубдин
рөгъбер

Ватандин Чехи дяведин вакъиаяр къвер-дай тариҳда гъатунхъ галаз сад хъиз ви-ридалайни гзаф ивияр экъичай и дяведин иштиракчийрин къадарни тимил жезва.

Алай йисан 12-иулдиз чи арадай Ватан-дин Чехи дяведин къати женгерин шағыд-хай Гъалим Агъаметович Къурбановни акътнан.

Ам 1920-йисан 24-февралдиз Рутул рай-ондин Кичерин хуъре дидедиз хъана. 1942-йисан мартдин вицца дагъвидиз Яру Армия-дин жергейриз зөв гана. Гуржистандин Гори шеърьдер ада дяведин рекъяй сифтегъан гъа-зурвилер къачуна.

Къисметди Гъалим Къурбанов Украинаидин 3-фронтидин разведкадин къушунриз акъудна. Дирибаш дагъви квай къушунри Николаевский, Запо-рожский, Херсонский областра душмандиз акси женгерин иштиракна.

1943-йис Гъалим Къурбанов патал четинди тир. Адал Мелитополдин районда къиле фейи са женгина сифте яз хер хъана. Госпиталда сагълам-вал мягъкемар хъувурдалай къулухъ рикъе Ватан азад авунин къаст авай ам мад фронтидин хъфена.

Гъалим Къурбанова Украина азад авунин женгерин иштиракна. Вири Европа квачинка, ам Германиядиз къван фена. И хаталу рекъвера низ чида баркаллу дагъвиди гъйкъван четинвилериз дурум ганатла, шумуд сеферда адан умъурдин гъал къат жедай чкадал атанатла! Аллагъди хвена.

1946-йисуз Гъалим Къурбанов хайи хуъръз хтана. Амма текдиз въя, урусл медсестра, фронтдин иштиракчи Фаина Митрофановнани галаз. Ада Рутул райондин дагълух хуъре, вафалу кайвани, къайгъудар диде яз, къвалин къулун хвена, къегъал веледарни чехи авуна. Идалай гъейри, медицинадин рекъяй ада чадин агъалийриз гайи къван къумекрин гъахъ-гъисаб екеди я. Фаина Митрофановнадин экъу къамат рутулвийрин рикълер эбди я.

Женгерин къалурай дирибашвиял Гъалим Къурбанов Ватандин дяв-дин ордендиз, женгинин ва зегъметдин хейлин медалриз, Иосиф Стали-нан патай Чухсагъулдин чарчиз лайху хъана.

Дяведин ветеранди хайи район на хуър яшайишдин экономикадин рекъерай вилик финик къетлен пай кутуна. Ам мукъвал-мукъвал мектебда къелзазай ялприн, райондин жегъилрикъ галаз гъурушиш жедай, акъл-заяв неисилриз ватанпересвилин тербия гүнин серенжема активнидаказ иштиракдай.

Гъалим Агъаметович къени къилихрин, агъайна, низам-къайда къандай, гъарайдиз гъай лугъудай заха инсан тир. Гъахътинди яз ам мукъва-къилийрин, ватанэгъильирин рикълерани эбди амуъкъда.

Гъалим Агъаметович Къурбанов разъметдиз финихъ галаз алакъалу яз, чиадан хизанриз, багърийриз башсагълугъвал гузва.

Игитвиликай қтаб

Махачкъаладин "Алеф" издательство-да террористилин гъерекатдин вилик пад къадай вахтунда телекъай Россиядин хатасузвилин федералын къуллугъдин капитан Артур БАБА-ЕВАН къисметдикай Руслан ГЕРЕЕВАН хроникадин биог-рафиядин очерк-ктаб акътнава. Ам Дағъустан Республикадин жегъилрин арада экстремизмдин ва терроризмдин идеологиядиз аксивалдай комп-лексный программадин сергъята авас жегъилрин кратин рекъяй министерстводин грантдин гъисабдай чапнава.

Автор, Кеферпатан Кавказдин исламдин ахтармишнардай центрдин директор Р.Гереева къейд авурвал, табдикай агъалийриз ватанпересвилин тербия гузвой хилен къуллугъчиривай, аспирантивай, студентривай, къелзазайбурсурай ва гъай масабуртайни менфяя къачуз жеда. Адахъ ватанпересвилин тарсар тухуниз къумекдай шикилар, видеоматериалар, сценарияр ва Артур Бабаевигитвилес талукуз ролик авай дискини гилиг-нава.

Р.Гереева рикъел хайвал, маса ксарин умъур хаталувиликай хуън патал вичин чан къурбанд авур Артур Бабаев хътиңигитар къевэмай неисилриз чешне яз къалурана кълан.

Россиядин ФСБ-дин Дағъустан Республикада авай управленидин эксп-ерт-взрывотехник Артур Амирханович Бабаева гъили авунтай 43 ва хъйтъинчай пары хаталу 38 шей хатасуз авуна. Адан алакъунар ва алакъунар себеб яз, гзаф инсанар телефон гъидай терактрин вилик пад къуна. Эхиримжи дуьшүшүшда 2009-йисан ракъун рекъин "Уйташ" переезддин мукъварив ракъун рекъик кутунай хъйтъинчай шей хатасуз ийидай вахтунда Артур Бабаев телефон хъана.

Вичин къуллугъдин везифаяр къилиз акъудайла, чанни гъайф тата-на, Җударлди инсанар хаталувиликай хвейи капитандин тівар тарихда эбди яз хъиенва лагъайтла жеда.

Президент В.Путинан Указдади Артур Бабаевигитвал, (телефон хъай-идалай къулухъ) "Жуърэтлувиляй" ордендади къейдна.

Нариман ИБРАГЫМОВ

ЗА Дагъустандин госуниверситетда келезавай вахт тир. Са юкъуз деканатди хабар гана: "Вири актовый залдиз вач. Ана Рашуп Гъамзатовахъ галаз гуруш къиле фида". Филологиядин факультетдин еке зал сиве-сивди ацанва. Дағыустандин халқын ша-

художественный гимнастикадин тренер Эмма Къасумова (Узбекистан), лингвист Бабалиева Айтен (Франция), кинорежиссер Губбегона Нонна (Монако)...

Россиядин регионрани машгүрвал къазанишишавай чи рушар тимил авач. Алимар, дуктурар, шаирар, муаллимар, юристар, бизнесменар, художникар, манидараар, артистар: Аминова Наира, Гъасанова

хъяхтынди тир. Дяведилай гульбүйнин йисар. Дағъларин хүрерин школайра муаллимар бес жезвачир. Иллаки - филологар. Мирзоева Асиятни, са наразивал, инкарун авачиз, ракъурай чказиз фена. Гъельбетда, а чавуз руша Ботлихда умурлух амукудь, дағълух райондикай къвед лагъай ватан жеда лагъана фикирначир.

МИРЗОЕВАДИН зэгъметдин книжкада ківалахдих галаз алакъалу анжак са кхын ава: "Ботлих райондин халқын ображованидин отделдин приказдин бинедаллаз Мирзоева Асият Мирзоевна Ботлихдин 1-нумрадин юкъван школадин урус чаланни литературадин муаллимвиле тайнарин. 1954-йисан 25-август".

Маса район, маса миллетдин векилар. Инсанрин къилихрики тафаватлуval ква. Авар халқыдик ақатзаявайтани, чказдин инсанри члиз ботлихвияр, андивияр лугъузва. Гена хъсан, школада Урасатдай атанвай пуд муаллим амай. Коллективди Асият-лэзи руш хүшдиз къабулна. И карди адаз вичин кеспидив - 8-10-класстрин аялриз тарсар гүнив зирекдиз, гъевесдивди эгечдай мумкинвални гана.

хиве школадин завучдин везифа-яр туна. Са тимил вахтундилай Асият Мирзоевна школадин директорвиле тайнарна. Гъич гүзетни тавур кар. Мад вун гъиниз ва нин патав хъфидай? Гъа ик, амукуна Асият Мирзоевна Ботлихда. Ана ам Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, батальондин командир яз, Одесса азад авур Салигьев Зуба-ираз гъульбүзни фена.

- Асият Мирзоевнади эхир нефесдалди (ам 2008-йисан 21-майдиз разгъметдиз фена) вичин умурлух амукудь, риклин ялав, алакъунар, чирвилер жумартвиледи ботлихвийриз гана, - лугъузва Дағыустандин медакадемиядин доцент, кафедрадин заведующий Светлана Эмировна Къазиевади. - Зи гъуль Мегъамед Асиятан мукъвади тир. Гатун гъар каниулприз Асият чиниз къведда вахт чи хизандих галаз акъуддай. Чунни гзаф сеферра Ботлихдиз адаптавайтани. Ана Асиятаз ийизав гъульрет, гъвччи-чехидан арада адаз авай авторитет акурла, чакни дамах ақатдай. Ам вич гъар сад гъйрандардай, пара тарифлу ерийрин, къилихдин, алакъунрин инсан тир.

ни ам сефиларзавай. Ара-ара адаптавар вилер пашманвилис ацудай. Диде-бубадин къанивал агаң та-винин, абур себеб яз вич къилди амукунин, веледрин ван алай хизан кутаз тахунин, чара авачиз маса районда амукунин гъайиф адан рикъяй акъатнач. Инсанриз вичин ругъьдин деринра арадал къевзэй тъиссер къалурнантани, заз ада вичин дердер ахъйна. Масадбуруз ада садрани вичин зайдифвал, умурлудилай наразивал, риклин сефилвал къалурнач. Виридан рикъел ам нурлу, экъу гъед хъиз алама.

Магъсуб Магъмудова рикъел хизиза. - Дағъларин улькедин халқарин арада дуствилин, хванихавилин алакъаяр магъкемарунин мураддалди чун алатај иисан 14-августдиз Ботлихдиз фенай. Чна ана "Андивийрин япунжи" милли фестивалдани иштиракнай. Ботлихдин 1-нумрадин юкъван школада чун гуруш къиле фенай. Райондин администрациядин къилин заместителди, школадин директорвиле хейлин иисара лезги дишельлиди ківалахайди я лагъайла, чун сифте агъуначир. Ахпа школадин

Лезги рушар - нурлу къашар

ирди вич къве югъ вилек са шумуд улькведиз фена хтанвайдакай, вич анра къабулай тегъердикай, акуртакурдакай ахъязавай. Ирандикай ихтилат кватайла, ада лагъай гафар къени рикъел алама: "За исята жув мягътелар авур ва гъакъ күнни тажубардай кардикай ахъйда. Иранда зун шагърин сурариз тухвани. Абурара хъсандин паб куб ватанэгъли тир", - лагъана заз ва зун адап тухвани. Дағыриданни, сурун къванцел атланвай гафари ам лезги дишегъли тирди къалурзавай. Сур авай, адахъ гелкъвездиз гъаль акурла, тайин жезвай хъи, шагъдин паб хъунлил гъйри, ада вичиз чехи гъульрет къазанишишнавай..."

И вакъиани, вахтни зи рикъел хкайди лезги дишегъли я. Хейлин иисара Ботлихда яшамиш хъайи, райцентрадин 1-нумрадин юкъван школадиз рөгъбервал гайи **МИРЗОЕВА** Асият Мирзоевна. Ахайиб къисметдин инсан. Гүзел акунин, къилихрин, зурба алакъунрин дишегъли. Адакайнай чаз чир жеда-чир эгер зи дуст, маъкави, МВД-дин полковник Магъсуб Магъмудован алахъунар хъаначирла.

АСИЯТ Мирзоевнадин аламатдин къисметдикай фикир ийиз, журабе-жууре себебралди хай маканрайв къакъттай ва къариблухра еке дережайрив, гъурметрив агакъай лезги рушар рикъел хквезва. Социализмдин Зегъметдин Игит Ибрагымова Имамат (Къазахстан), писатель Эльфат аль-Эдельби (Турция), инглис чалан муаллим Асварова Элла (Измир), алим Гъасанова Румина (Сирия), композитор Ибрагымова Эльза (Азербайжан), операдин манидар Эмиръамзива Гъулнара, коммерсант Гъасанова Нурият, корпорациядин рөгъбер Тамара-ханум Керим (США), эстрададин гъед Гъадиса Ачыкгез (Бельгия), фирмайрин рөгъбер Фаталиева Зарема (Къазахстан), бажарағылдухтур Сафаралиева Маръям (Киев), шаирар Аминова Заира (Германия), Гъамзатова Зубера (Чехия), Мисриханова Гульжагъан (Голландия), алим Ибрагымова Соня (Израиль),

Марият, Азимова Афисат, Марина Мур, Рамазанова Сефижат, Ханбаалаева Сабина, Рустамова Зумруд (Москва), Гъасанова Гюзеля (Ленинграддин область), Магъмудова Светлана (Пермь), Исрафилова Раиса (Тюмень), Рамазанова Жамиля (Тула), Ибрагымова Ферида (Калуга), Шамхалова Айсат (Красноуфинск), Рамазанова Милвара (Покачи), Тагырова Аида (Коми Республика), Гъасанова Сурият (Ставрополь), Пирисмаилова Назлухалум (Грозный)...

Чи халқын къегъал рушар икай сад Мирзоева Асиятни тир. Лугъун лазим я хъи, адап къисметда жаван йисар гульбүйдик хвеш, гъевес кутадайбур, рикъел эку мурадар арадал гъидайбур хъанач. Акваз-такваз къвачел ақалтзавай иер, зирек, шад рушан гульбүлар са карди серинарзавай. Дидени буба мукъвал-мукъвал къал жезвай, сада-садак къеви ванцелди тахсирап кутазвай. Ихтиин арайра Асият къил баштандай. Күчедиз, са классда келезавай юлдаш рушарин патав фидай. Къилди къилихди даҳдивай, дидедивай къал ақъуд тавун тълабнатанни, чехибур меслятдал атанач. Са юкъуз дах къвализ хтанач, ада мад вичин къил къалур хъувунач. Им жаван рушан умурдиз лап чурукла таъсир авур кар хъана. Са патахъай, ада гъайиф чуѓвазвай, мукъуль патахъай, Асият къведакайни бейкеф тир. "Вучиз, вучиз абурувай меслятвиледи яшамиш жез, хизан хъуз хъанач?" И суал руша ара-ара вичиз ва вичин дустаризни гудай.

Rikle авай бейкефвал мадни артух хъана, диде Къасумхурел хъфейла. Вич төкъиз шеъверда турла. Асият вири четинвилериз дурум гана. Дағыустандин госуниверситетдин филологиядин факультетдик экчина. Ам факультетдин, университетдин общественный умурдик экчина. Комсомол, алапни коммунист яз, хъсандин келни авуна, дипломни къачуна. Им 1954-йистир. Урус чаланни литература-дин жегъиль пешекар Ботлих райондиз рекъе тұна. Вучиз Ботлихдиз? Вахт

ЛЕЗГИ руш ахътин къуват-диз элкъвена хъи, на лугъуди, вири колективдиз таза иви хъянина. Вичин гъевесдади, тарсарилай гульбүнлиз аялрих галаз журабе-жууре серенжемар (конкурсар, лекцияр, экскурсияр, олимпиада-яр, концерттар, вечерар) түхнанлди, диде-бубайрих галаз къве терефидиз, иллаки - аялриз, хийирлу алакъаяр, рафтарат тешкилуналди Асият еке гульбүрет къазанишишна. Ада вичини къатлана хъи, педагогишин, насыгъатчилин, тешкилатчилин жегъетдай алакъунар ава. Къваладин яцла гъатай муаллимдиз йисар гъыккай ақатнанни акунач. Бажарағылдухтур Сафаралиева Маръям (Киев), шаирар Аминова Заира (Германия), Гъамзатова Зубера (Чехия), Мисриханова Гульжагъан (Голландия), алим Ибрагымова Соня (Израиль),

За мадни лугъуда, ам нурлу, вилер гъамиша рапрап гузвой, къаматдай экв, къенивал, мегърибанвал аквазвай нурбагъар дишегъли тир. Адахъ аламатдин, гъейранвалдай алакъунар, чирвилер авай. Рикъел къанивал къвалах, гульбүрет, авторитет авайтани, дишегълидин, дидевилин баҳт ада, гъайиф хъи, акунач. Дяведин ветеран тир гульбүлук аялар хъанач, адан умурнри яргъалди фенач. Асият хендела яз амукъана. Вил эцигзавай, умуд кутазвай ксар авайтани, Асият рагметлу гульбүлүз вағалупал къалурна - ам цийли баҳтарих къекъвенач.

Чна умурдикай, яшайишидай, меркездиз хтуникайни ихтилатар авуруди я. Са бязи крат вичин рикъел къанивал къилиз ақат таву-

коллективди Асият Мирзоевнади кай авур ихтилатрих яб акала, адан баркаллу умурдиз баҳшнавай шикилрин буклетар, дневник, альбомар акурла, чак дамах ақатнай. Чун ботлихийрин къалеризи фенай. Виридан рикъел Асият Мирзоевна аламай. Саки гъар сада ада вичиз авур хъсанвилерикай ихтилатна. Шумуд жаван, жегъиль ада дузырекел хана, абуруз умурдин кеспи хъягъиз къумекна. Ахътин баркаллу инсан хъун патал къанажагъни, ачх, жумарт рикъни, инсанвилин къилихарни къанды.

БОТЛИХВИРИ чи лезги рушар икеле хузвай гъалдални за развал къалурзава. Цийи Макъаз атала, абуру чи школадин музейдиз Асият Мирзоевнадин портрет, адан умурдикай къенвай ва шикиларни галай альбом багъышна. Чин муаллимдин сурхуны абуру хъсандин гелкъвезва.

Ботлихдин школадин директор Иса Окиеван гафар инал тагъана жеда: "Чи школадин коллективди, райцентрадин агъалийри лезги халқын веди ақалтазвай, зирек, шад рушан гульбүлар са карди серинарзавай. Дидени буба мукъвал-мукъвал къал жезвай, сада-садак къеви ванцелди тахсирап кутазвай. Ихтиин арайра Асият къил баштандай. Күчедиз, са классда келезавай юлдаш рушарин патав фидай. Къилди къилихди даҳдивай, дидедивай къал ақъуд тавун тълабнатанни, чехибур меслятдал атанач. Са юкъуз дах къвализ хтанач, ада мад вичин къил къалур хъувунач. Им жаван рушан умурдиз лап чурукла таъсир авур кар хъана. Са патахъай, ада гъайиф чуѓвазвай, мукъуль патахъай, Асият къведакайни бейкеф тир. "Вучиз, вучиз абурувай меслятвиледи яшамиш жез, хизан хъуз хъанач?" И суал руша ара-ара вичиз ва вичин дустаризни гудай.

Ботлихдин школадин директор Иса Окиеван гафар инал тагъана жеда: "Чи школадин коллективди, райцентрадин агъалийри лезги халқын веди ақалтазвай, зирек, шад рушан гульбүлар са карди серинарзавай. Дидени буба мукъвал-мукъвал къал жезвай, сада-садак къеви ванцелди тахсирап кутазвай. Ихтиин арайра Асият къил баштандай. Күчедиз, са классда келезавай юлдаш рушарин патав фидай. Къилди къилихди даҳдивай, дидедивай къал ақъуд тавун тълабнатанни, чехибур меслятдал атанач. Са юкъуз дах къвализ хтанач, ада мад вичин къил къалур хъувунач. Им жаван рушан умурдиз лап чурукла таъсир авур кар хъана. Са патахъай, ада гъайиф чуѓвазвай, мукъуль патахъай, Асият къведакайни бейкеф тир. "Вучиз, вучиз абурувай меслятвиледи яшамиш жез, хизан хъуз хъанач?" И суал руша ара-ара вичиз ва вичин дустаризни гудай.

Гъа ихтиин нурлу къаш! Вич чидай инсанриз ада къени нур гузма...

Цийи ктаб

Азадвилин илимдикай роман

Мердали ЖАЛИЛОВ

И мукъвара чехи алим-энциклопедист, къенин аямдин лезги гъякайтдин күфушрикай сад тир Къурбан Халикович АКИМОВА - Гъаким Къурбана чаз вичин нубатдин роман (11 лагъайди) "Яру Ярагъ" къилдин ктаб яз багъишна (Махачкала, "Мавел", 2019).

Авторди ада зекриментрин бинедаллаз яратмишнавай тариҳдин эсер лагъанва. Ана XIX асирида лезги халкъдин яшайш, ацукъун-къарағын, майишатдин гъалар, вич хүн ва азад авун патал къачур камар, чуғур женгер гъихтиңбур тиртла, къалурнава. И месэлдиз килигна къимет гайтла, дугъриданни, роман тариҳдинди я. Къилин игитни лезги халкъ ва адан а чаван чехи рөгъбер, виро Дагъустандин ва Чечнядин азадвал патал къарагъай женчийрин къиль хайи зурба алим, арифдар, шайр, диндин сердер - ярагъви эфенди Исмаилан хва, къутунхъви эфенди Магъараман езне, вичи дагъустанви виро алимринни динэгълийрин арада шейхдин ва муршуддин (алимрин алим, сердеррин сердер) дөрежаяр къачур Ярагъ Мегъамед я.

Ярагъ Мегъамед... И тівар чаз, къенин лезгийриз, яргъалди течиз, ачух тушиз хъендик кумукъана. Рахунар фадлай авай. Коммунистрин идеологиядин вахтунда адан тівар къунхъяни кичедай. Скульптор Аскар Сарыджади түккүйрай памятниқдин эскизи Дагъустандин искуствоирин музейда хъзвай. Ам дүздал ақыуд тавунин сир вуч ятла чидачир...

Амма XX асиридин эхирра чаз а сипер ачух хъана, чехи муршуддин сур-зиярат авай Гүниб райондин Сөрьратлидинни арифдар хайди тир Мегъарамдухурын райондин Ярагъирин тіварар мукъвал-мукъвал къуна. Алимдин гъакындай зурба ктабар ахкъудна (Ағъед Ағъаев, Гъажибула Рустамов, Эседуллуга Наврузбеков ва мсб), чехи мавлидар тешкилна... Эхирни Махачъалада вилкан Бакудин 26 комиссардин күнчеси адан тіварунихъ яна, Ярагъ-Къазмайрин хүре (арифдардин ирссагыбар күнч хъянвай чка, бубайрин чилер) халкъдин харжийрихъ чехи мавзолей хкажна. (Тешкилтдин къиль - Мегъамедан невеиркай сад тир меценат Рустамов Гъажибула). Художникри (И.Халилов, С.Сейфединов, А.Адилов, М.Ағъабалаев ва мсб) Ярагъ Мегъамедан зурба суретар чу-гұна, халкъариз аквадай чайра, идайра, рекъерин хиверал эцигна. Ярагъ Мегъамедан асул сүй-суфат, буй-бұхаш, алукъунар, дамахар гъихтиңбур тиртла, чир жез башламиша.

Хейлин шаирри адакай шириар, манияр, драмаяр, поэмаяр теснифна...

Чехи полководец, вичин вахтунда лезгийрин Алпан гъукумат арадал ххиз алахъай Гъажи Давуд, ахпа Фетали-хан хътин къаматрилай гъуруннан чав Ярагъ Мегъамедан руғындин къамат ахгакъна! Им, гъельбетда, халкъ уяхардай, къанажағын къуватар ахварикай худдай, руғында ватанпересвилли, гъакылың гражданвилли, женгнивилли гъиссерал чан гъидай кар хъайидал шак алач.

Ярагъ Мегъамеда женгчилигин тарс гайи сүхтийракай - Гимрийд тир Гъазимегъамедакай, Шамилай дагъвийрингин азадвилин женгерин рөгъберар, имамар хъана. Абурукай дүнья рахазтайла, Ярагъ Мегъамедан тівар бес хъендик тадайни?!

Чун къе рахазтайла ачланан рөгъбердин, руғында зурба амадағын, халкъар агузды, ватандын винсандин азадвал патал илим чайры, ам халкъарив агақъариз газаф рекъера къекъвей, а вахтунин виро алимир шейх, муршуд тіварарады вичин чирвилериз ва алақуныз ахътиң зурба къимет гайи касдин къамат, чаз чидай эсеррилай тафаватлу яз, цийи терефрихъай ачухарзана.

Тариҳдин роман и эзердиз, зи фикирдилди, таҳминан лугъуз жеда. Дугъри я, авторди вакъияр къилье фрейи 1825 ва адалай гъульюнин ийсар къалурнаватлани, ина вакъияр ин хронология (женгерин сиягъар) авач. Ихтилат халкъарин азадвал патал женгидин руғын арадал атуниказ, инсан ва ватан азадвиле хүн патал женинин гъазур хъунакай, женг чуғаза чирикай (гафуналдини, кардалдини) физва. Къилин игит - Ярагъ Мегъамед. Гзаф крарап, амалрап рикл алай, гъиле - къвасе звер авай, къиль ацай, вилера гъамиша умудрин нурар авай хъурун каркач гада, ахпа камаллу мала, буба рагыметдиз фейидалай кулухъ - медресадин муаллим, мис-къиндин имам, ахпа инсан ва ватан азад ийидай рекъерихъ къекъвездай суфиятчи, тарикъатчи алим, шайр, Кавказда ва Рагъэкъеңдай пата машғыр алимиривай - шейхеривай чирвилер къачузтай сухта, эхирни, Къурдемирда шейх Исмаилавай (буба Исмаилан тівар алайди) машғыр тарикъатчи Накъшибендидин - инсандин руғын тамамвиледи Аллагъдин реңке эцигунин ("Цурурунин"), виро заттарилай гъиль къачунин, руғындин паквилин, гъахъунин терефдар ва женгчи хъунин илим чирайдалай кулухъ, чехи шейх ва муршид - дагъвийрин азадвилин женгерин рөгъбер, Дагъустанда ва Чечняда муршудизмадал (азадвал патал, чандилай гъиль къачуна, женг чуғаза гъазур кса-аскерар) чан гъайи арифдар... И реңкис вил вегъйла, аквадай хъни, писталди чаз багъишнавайди философиядинин психологиядин - яни инсандин руғын, къанажағъ, фагъум-фиқир, инаннишвили алем арадал атуниказ рекъер, чешнеяр ва чешмеяр, шартар ва социальный гъалар ахтармишзаявай художественный эсер я.

Инал чи риклел винидихъ тіварар къунвай авторрин, иллаки профессор, зурба арифдар Ағъед Гъажибумародович Ағъаеван "Ярагъ Мегъамед", "Намусдин философия" ктабарни къвезева. Тарихда гъатнавайла, философиядин илимдинбур я.

Гъаким Къурбанан ктабда философия художественный образра, къилихра, крара, женгера, къилин игитдин вязера, ада арадал гъанвай цийи илимда кардин кутунва. Мегъамеда гайи тівар я: "Яру Ярагъ!" Хъсанни хъанва...

Арада, вичелай чехибурун, вичин таярин, вичелай яшдиз гъвечибурунни арада ава. Гъавилия Мегъамеда да газаф векилрин къаматар (руғындин винел патан) ачух жезва. Абурун жергеда зурба арифдарар - ярагъви малла Исмаил эфенди, куърдемирви шейх Исмаил, Ахъцэгъ Магъарам эфенди, Ахъцэгъ Мирзэ Али, Мегъамедан стхя Усейдер, хурун мазан Лусай, ағъсакъал Бункъ буба, къазикъумухъ малла Жамалудин, сухтаяр Гъазимегъамед ва Шамил, шайр Тагъиржал Эмирали, дөвирдин ағъяр - Аслан хан, Сурхай хан, къанихы Байбур, зулумкар генерал Ермолов, дагъвийрихъ галас дүстүлелди яшамиш хъунин таблигъат тухтай урус шайр - декабрист Александр Бестужев - Марлинский (романда - Эскендер) ва масабур ава.

Романда лезги дишегълийрин (дидерин, сусарин, рушарин) таъсирлу къаматарни арадал гъанва.

Лап кар алайди, зи фикирдилди, автордилай гъа дөвирдин социальный къамат, хуриерин ағвалийрин умумурдин гъалар, сеняктарвилер, адетар тібии шартаралди, гъа чаван чал хвена, къалуриз алакъун я.

Лезги чилин рангари, дагъларинни вацарин, тамаринни багъларин, никъерин шикилди еке чка къунва. Икъван мублагъ чилерап инсанар пуклар хъиз яшамиш тахъун лазим я. Азадвилин женгерин илимдин асул чешмени хайи чилин, нақъварин, багъри хуриерин къайгъу чуғунин, абуру хъунин, инсанри чеб азад иесисяр яз гъисс авунин майилар, фикирар арадал атунихъ галас алакъалу я. Ватандал рикл алай касди ам садрани яғыйрин гъиле твада. "Лукъ яз амукъалди, игит яз къиникъ хъсан я" - ингъе шейх Мегъамедан асул вязерикай сад, илимдин чехи къейд.

Амма а чилерап алай «жуванбуру» ам хайнвинелди маса гуз, инсандин ихтияриз, лайххувилериз күр гуз, нефсинин гъилай ажуз яз, Аллагъдин тівар къаз, чилел жегъеннемдин шартар арадал гъиз хъайтла, вучда?

Ихтиян суалар романда газаф сеферра тикрар жезва. Къилин игитар абуруз жавабарни жағуриз алакъазава. Ярагъ Мегъамедан гагъ суфиятдин, гагъ тарикъатдин, эхирни, гъазаватдин рекъер хъягъун дуышуышдин кар туш. Чехи арифдардин илимдин цийиwalни гъа кардикай ибарат я. Азад хъун патал женг чуғуна къанда. Аллагъдин инсандин къалурзаявиди, къабулзаявиди гъа рөхъ - халисан инсанвилени, инсандин тівар паквилди хузванды я. Лукъвилени вай. Гъавилия Ярагъ Мегъамедан кар алай вяз - насыгъат "мусурман инсанди садазни, пътта мусурмандизни" лукъвал тавуниз звер гунихъ галас алакъалу я. Гъавилия арифдар Ағъед Ағъаева вичин монографияда Ярагъ Мегъамедан гъа дөвирдин сад лагъай демократ, халкъдин ихтияррин женгчи хъайди лагъанва.

Гъаким Къурбанан романда и демократвал квекай ибарат ятла, карда къалурнава. Мегъамед, инсандинни ватандын азадвал неинки патан, гъакл чадын душманрикайни хъун патал вязер къелнилай элячина, вич а женгерин къилье ақьваззана...

Им чи къенин йикъарин гъакъи-къатни тушни?! Гъаким Къурбанан цийи роман автордин цийи газаф, цийи күкүш хъиз ақьваззана...

Яру Ярагъ вучиз я лагъайтла, и хүрел ракъинин яру нурар алукъаззана, акурла, Мегъамеда гайи тівар я: "Яру Ярагъ!" Хъсанни хъанва...

Гъаким Къурбан

МЕГЪАМЕД аял чавалай бубадихъ, миңнатис хъиз, галкъанвай. Азад гъамиша вичин патав "Исмиба", "Исмаба" хъана къанзана; гила, жуз къелиз чир хъанвай, сас акътнавай гада хъайила, вич "Исмибадин" сухта яз, лапарх-барха яз гъисабаза.

- Ингъе зун, - къвалий къакъан буйдин, лацу якъарин, чулав спелар ва къелеч чуру квай жегъил итим экъечна. Исмаила живеди къунвай хүре, мулкара вил къеъурна, манидин бейт хъиз, мурмурна: - Карвандин рехъ - бубарин рехъ, вун живедик ахварава...

- Зи ба-а! - гъарына Мегъамеда.

Исмаила, хандыкъ элкъвена, вилера хуш нурар аваз тамашна, лагъана:

- Пакаман хийирар! - папани хци адан салам къуна. - Сенфиз къалин жив къвана, къе чи мескен гъикъван иер хъанва?!

- Пакаман яралай къуне, дидедини балади, вуч сирлу сүгъбетарзана? - сивик хъвер кваз жузун, Исмаил хандыз мукъофиди килигна. - Зазни лагъ ман.

Кайваниди сүгъбетна:

- Я кас, са сирлу сүгъбетни авач, вич чехи хва азадвилай, ханарикай раханай. Ада лугъузва, бес къукъуди, демекдай экъечна, вич азад авуна, ам узден я, верчер зинданды ама...

- Азадвал хъсан газаф, хъсан кар я, бала, - лагъана, Исмаила хчин къилел кап алтадна. - Яц хкатдай жунгав я, - папаз вил ақылна.

- Зун шад я, - паб рази хъана.

- Де, цурай зи алерар ақыд ман! - Талабна гадади. - Заз аваҳиззана.

“Яру Ярагъ” (Романдай чук)

- Тади къачумир, я бала. Инсанар къарагърай, абур күнчайриз экъечрай, рехъ-хвал кутурай, - дидеди гада секинарзана. - Тахъайтла, вун, живера атаб-татаб хъана, алукъда, амукъда.

- Зун алукъда... Зи дустар, Усейдерни Къиблет, шаз хъиз, залай фад күнчайриз экъечда гъа! - гададик квай жыгъявш жезвач.

- Я бала, види вуч къал я? Ви дустари гъеле ирид ахварарзана, секин къуъх. Абур, Къиличан Усейдерни Эгъимедан Къиблет, заз чизвайбүр я, - бубадин ван галу-къайла, хва секина хъана.

- Абур ксанматла, зун къегъебар къүгъваз күнчедал фида, - гададин чин чүр хъана.

- Вири ксанмайди, вун нихъ галас къүгъвада?

- Ятла зун Бункъ бубадин патав фида.

- Я бала, Бункъ буба къарагърай, кимел атурай...

Мегъамед хияллуп хъана: адан мурад - магъледин гадайрин арада сад лагъай чка къун - кылиз акътнавачир.

- Чна балыкъан динжарна къанзана, ахпа къаварлай живер вегъена къанзана, - лагъана Мисая айвандин кла-никай, адан эхиримжи гафар гъульпүз талукъ тир.

- Күрлен динжарун, къавар вегъин - зи хиве! - малумарна Исмаила. - Зи хци дүз лугъузва: къукъяр гъамиша азад къушар-узденар я, - адан вилерикай кард къүнел алай бег карағна, - лежбәрарни чубанар - гъамиша..., - азадвилиз акси гафунихъ къекъвена, амма...

Буба къеве гъатнавайда къатланана, Мегъамедан мефтеедин дамарар юзана, вилера целхемар къукъвена... Са герендили ада шаддаказ гъайрана:

- Къазад!

- Къазад?! Ам... авай газаф туш, - са легъзеда хияллуп хъана, "къаза" газаф риклел хтаны, бубади разивал гана: - Ахътиң газаф аваңта, чан хва, гила жеда... Аферин, бала, вун "къаза" газуникай цийи газаф түккүйрна: "къазад". Абур, азадни къазад, юғыни ийф хъиз, сад-садағы галас ажеб къазвай, анжак саки гафар я. Ви къатланар сағърай, чан хва! Вакай аяндар жеда, - малла Исмаилаз шад хъана.

Акъул авайтла...

Шихали БАГЬИРОВ

Гъйванрин чалар чизвай са кас вичин пабни аялар галаз рекъз экъечина фидайла, тиб къушра, паб алай балкандин язух чугуна, лугъуда: "язух хъана, балкан, ви, вуна а къуд кас жуван винел алаz тъкъл ялзава?"

Чалар чизвай инсан тажуб жеда. Балкандал алайди пуд кас: къве аялни паб. Къуд лагъайди гъинай атана?

Тиб къушраз и къвалах аян хъана, лув гана атана, и касдиз патавай фидайвахтунда лугъуда: "Бес папан бедендиk квай аял вуч я?"

Чалар чизвай касдик садлагъана хъуруны акатна.

Папа жузада: - Я итим, вун, са карни алачиз, хъуrezza. Лагъ кван, ваз вуч ван хънатла? Вуч акунатла? Аялар галаз балкандал алай зал хъуrezzvani?..

Саклани паб секин жевачир.

И ксарал хиперин суръу гъалтда. Аквада и касдиз: са хипе дерин къламай хкадарна. Гъревай хкадариз жевачир. Хипе гърэз лугъуда: - Вучиз акъвазнава? Ша, за вун виллив хъзвана.

Аллагъдин ишара

Азедин ЭСЕТОВ

Умурда ахтинг декъикъяра жеда хъни, тъпта рахадай сад гълтайланы, ам бахт хъиз къбулда. Лап яргъял кас хъйтлани.

Чи сад лагъай хтул, зи дидедин тівар эхцигнавай Гульнабатан гъвечи вахт тир. Садра чун күхнядай телевизор авай къвализ хтала, хтул руш телефондай рахазвай. Адаз ѿльелеги рекъемарни чир хънавайди тушир. Клан хъайи касдиз зенг ийиз алакъзавачир. Ятланы, чехибур кълилай алатаила, аялриз телефон чин къгуңуңрн алатдиз элкъ-урун хуш я. И сефердани гъакъл авай. Гъиле авай трубка къахчурла, хтулдай саки гърай акъатна, манивал ийиз

Гъере лугъузва: - Ваз зи язух ша, зун дерин хандакъдиз аватда, вун и патаз хъша.

- Жедач, - лугъузва хипе. - Вун инихъ атана кълана.

Гъерез вичин чан ширин я. Адаз и арада рекъе авай пабни итим гъյжетра аваз аквада.

Эхирни вичин гъавурда акъан тийизвай хипез гъере лугъуда: "Вун - паб таххуй, масад хъуй. Вун рахкурзана за. И суръудик акъван папар ква хъи, зун ваз атла балкандал алаз физвай итим туш, папа ажузарнавай".

Гъер элкъвена къулхъди, мульку хипер галайвал хкведа.

И агъвалат акур итимди лугъуда:

- Захъ и гърехъ къван акъулни авачни. Паб, зун са кънални хъуренвайди туш. Эгер вун зал мад гъавалат хъхъйтла, за вун рахкурда, маса паб вахчуда.

Паб секин хъана, мад итимдал элкъвенач. Вичин рехъ давамарна...

Эгер Горбачевани Раиса-ханумдиз, риваятда авай итимди хъиз лагъанайтла, ам мумкин тир гилани гъкуматдин кълиле амай. Я СССР-ни чикидацир...

Бубадиз - хинклар

- Буба, за ваз хинклар авунва. Ша, неш жуваз, - гъгъуль шад яз, ада заз эверна.

Амма буба лугъудай чехи ахмакъди къачуна, недай амаларна, хтулдин тарифардай чкадал къуру сесиналди «заз къланзач» лагъана.

Квез акуна кълнадай, хтулдин чина гъыхтин перишанвал къугъванайтла. Бес жечни, ада вичин кълни буба патал тарифардай зегъмет чугуна! Амма адан алахъунзис ида са къиметни ганач.

Эгъ, бубак! Мус хурай вакай хтулдин гъавурда акъадай буба?!

Хъуруннар

Эдуард БАГЬИШЕВ

* * *

Госдумадин са депутатдин къвал тарашина. Адан гафарапди, вичин са затлии кважинаян. Амма адан къвалах тийизвай папан къве миллион доллар кважиная...

* * *

Хабар: - Эгер инсанар хъун тавуна акъвайтла, гаишникар тъун тийиз акъвазда...

* * *

Лугъузва: Папаз чин тийизвай зи вишманат адаz гузвой агъзур манатдилай багъя я.

* * *

- Ягъ, регъувал кважиная. Низ жа-гъйтла, пишкеш гуда...

Политикдин кълиздин къайда: са сеферда кар авуна, ирид сеферда тариф ая...

* * *

Женнетдиз финал шад тир. Амма, гъайф хъи, реаниматори ахъязавач.

* * *

За паб патал зи умурни пучда, амма адаz къапарни за чуьхвена къланза!!!

* * *

Яб це, рахазва аялар:

- Бах, эгер къваша тарцин тукъ тъуртла, зунни дакъвадани?

* * *

Цуд ийса авай руша маршруткада лугъузва: - Хана-хана, гуричег гадаяр ахъайнава. Чун азаб-азиятдик акатзава!..

Ватандихъ цигелбур

Гъасан ГЪУСЕЙНОВ,
Белиж поселок

Миччи ийфиз секин, михъи цавун тагъда гъетер суварик къватл хънвай инсанриз ушшами жеда. Шаирди лагъайвал, "гъед гъттрехъ галаз рахазвай" и береда бязи гъетер цавай чилихъди цутхунда. Фейи пад акуртлани, гел тадач.

Тебиатдин и шикилдиз дикъет гай тъар са касди вичин умурдикай, дульнядал гел тур хъсан инсанрикай, иллаки тариф авуниз лайхху дишегълийрикай хуш келимаяр рикел гъйда, веревирдай ийда.

... Къуншидин руш Гульумни зун, къведуп пуд ийса авай аялар, кълан пад винел авунвай чехи куткунда къурай векъерал ацукарна, чаз килигун садал тапшурмишна, чи дидеяр хърак кудай цълмар гъиз, мукъув гвай тамуз фидай. Вахтар гъхътибинбур тир.

Чи аял вахтар санал акъатна, школадизни санал фена. А вахтара (1956 ийс) мектебдиз райондай атайдухтурри, аялрин кълилк хъув, я таххъйтла, цлерцелар акунайтла, къеви тутъгъметардай. Айбни алачир. Гъикл лагъайтла, шампунь тек-бирдаз чизвай, гъттата запунар къйт тир. Зи къил дерлекдин чукъулдади тунваз жедай.

- Яраб къеиди, михъивал гвачир вун тухдайди жедатла? - лугъуз, Гульумлаймалай адан дидеди наразивалдай.

Амма... 8-класс (гилан 9-класс) күттәгъайдалай гъгъульни, Гульумла мад къел хъувунач. 18 ийс хъайила рушаз Къиргъизстандай илчи чам акъатна. Къадар-къисмет хъана, мехъерар авуна. Гульумла пуд гада

хана, къвализ къвал лагъана, вичин чандин иесивал авуна, ава лугъуз, чагурунар ийдай дишегъли хънвач. Къилинди, вичин итимдин гаф чурнач, аялривни гъакъисагъивелди къелиз тун, абур умурдирн шегъре рекъел акъудна.

Мирес рагъметдиз фейила, Гульумни а яргъярай - гъурбатдай хтанвай. За башсагъ-лугъувал гайила, Гульумла: - "На зун айбимир, рикл хурухъ кузватлани, жув Къиргъизстанда яшамиш жезва. Заз вун чир хънвач", - лагъана.

Жув чир хъувун патал за адаз, итимни галас Белиждиз, зи къвализ, мугъмандиз теллифрай. Ватандихъ цигелвал вуч ятла, зазни хъсандиз чида эхир...

Ватан рикелей бажагъат алатда. Иллаки - жув яргъяриз, гъурбатриз акъатайла. И жигъетдай "ЛГ" - да вичин ширир чапзавай, вич Голландияда (Утрехт) яшамиш жезвай лезги дишегъли Гульжагъан Мисриханова тафаватлу жезва. Ада Ватандихъ цигел, рикл кудай ширир кълизва. Чна абур ашкъидивди къелзава, лезет хкудзава.

Хуруе авай күн къацалай къилин дарман "ЛГ"-диз хканва вах, диде, баде я

Гульжагъан!..

Халкъдин духтур, хъсан сугъбетчи, лезги къужа Азедин Эсетова ("ЛГ" №22) хъвенвайвал, "Кланица кланица хузвай", Ватандихъ цигел и дишегълийрихъ тукъвей чешнелу хизанар хъун аламатдин кар туш.

Чин хизанар шегъре рекъель акъудай гъар са вах, диде, баде гъурметдин тажуник хъун обществодин къилин винизвал я...

Чаба

Алибег ОМАРОВ

Чуынгуър къезилдиз рахазва; мани язваи ашукуни, манини фадлай танишбуя я, гъавилий яб гузув, ван агъзарнава. Амма суфрадихъ и ван галаз хъсан я. Межлидин яца анжак гъттазава...

- Чаба рикел къвездан?! Лашу Чаба?!

- Вуч Чаба?

- Жи Чаба! Лашу Чаба. Зурба... - шаддиз хъуврезва.

- А! Ун, еке! Рикел къвездана...

- Еке, зурба, лашу!

- Ун. Ам зи дуст хънай. Рикеллама...

- Ай ви чан сагъурдай! - Пуд лагъайдаз: - Зурбаз хши хънай Халилаз! Халилаз военный алуклар алай...

- Ун, ам зи дуст хънай... - алава хъийизва вичизни шад хъайи Халила.

- Виридал эликъзай, Халилаз эликъзач, - гъевслу жезва. - Масад къазей, Халилаз күттени ийзач... Халилаз дуст хънай, чир хънай ман. Чаба, Чаба! - шаддиз хъуврезва. - Халисан чубанрин киц! Зурба, лашу...

Галукъайри истиканри зивривна.

Чуынгуър къезилдиз рахазва, ашукуни мани язва.

Са арадил шад аламатдивди:

- Я-а, Чаба рикел хтана е... Лашу Чаба! Еке, зурба! Халил военный училище күттәгъайдалай къулух хтаней...

- Заз чизва, ахмакъ вуж ятла.

- Валлагъ, ахмакъ я!

- Заз чизва, ахмакъ вуж ятла.

- Гъакъл я.

- Валлагъ, ахмакъ я!

- Гъакъл я.

Цийи къайда къуватда гъатнава

Жасмина САИДОВА

2018-йисуз Россиядик эцигунрин хиле 2004-йисалай иныхъ алатнавай девирда вири-
далайни важибулди тир реформа башла-
миш хана - 2019-йисан 1-июлдилай яши-
ишдин квалер эцигзавай карханаяр эскроу-
счетрин күмекдады “долевой” жууредин
эцигунрилай проектиз финансар чара иий-
дай къайдадал элячнава.

Масакла лагъайтла, закондин истемишу-
налди, 2019-йисан 1-июлдилай башламиш-
на, цийиз эцигзавай яшиишдин квалерай
квартира къачун патал пул гъилий-гъилиз
эцигунрадай карханадив мад вугуз жеда-
гила а тақтатар банкара авай эскроу-счетра
къватда.

Эскроу-счет - им банкда ачуҳазавай мах-
сус счет я. Ада квал эцигзавай вахтунда агъ-
алийри (дольщикри) гувзай пулдин тақтатар
хувзва. Гъаъх-гъисабрин цийи къайда а жу-
реда түкүүрнава хы, махсус счетра хувз-
вай и пул эцигунрадай карханадивай анжак
объект ишлемешиз вахкайдалай кулухъ иш-
лемешиз жеда. Яни цийи къайдади эцигна
кутьяг тавунвай яшиишдин квалерай квар-
тирайр къачузвай ксариз, эгер карханади а
квалер эцигна кутъяг тавуртла, долевой къай-
дада иштиракунин икъар квадай ихтияр ва
жуван пулдин тақтатар закондин бинедаллас
тамамдаказ вахчунин заминвал гувза. Рефор-
мадин асул мақсад, пешекарри гъавурда
тавзайвал, “аптуарнавай дольщикар” теже-
дайвал, яни эцигунрадайдаз тамамдаказ квар-
тирадин гъакъи гана, я пулдикай, я кваликай
тахъана амуку тийдайвал авун я.

Россияда махсус тъаъх-гъисабрин сис-
тема гъеле 2014-йисалай кардик ква, амма
и рекье сад лагъай савда Сбербанки 2018-
йисан апрелдин вацра къилиз акудна.

Къанундин истемишунар 1-июлдилай
къуватда гъатнавайди фикирда къуна, яши-
ишдин квалер эцигунрин хиле гъихътин де-
гишвилир жеда, квартира маса къачунин
къайда гъихътинди хъанва ва цийивилерих
галаз алакъалу яз квалерин къиметар гъик
дегиш жеда? - и ва са жерге маса суалрис
“Сбербанк” ПАО-дин Дагъустандин отде-
нидин идара ийизвай къуллугчы Дмитрий
Артемьевич республикадин журналистрих
галаз хъай гурульщадал жавабар гана.

Ада гъисабзайвал, эскроу-счетрих
галаз квалахуни, са патахъай, квалер маса
къачузвай агъалийрин итижар хувзва, муль-
ку патахъай, эцигунрадай карханайриз ду-
румлудаказ финансар къведай чешме хъун
замиламишава. Д.Артемьевича хабар гай-
вал, алай вахтунда Махачкала ва Каспийск
шегъерра гъардай са компанийди Сбербан-
дихъ галаз цийи жуурда квалахунин икъ-
рарар кутлуннава. 2020-йисан юкъваралди
иҳтиин компанийнин къадар 5-дав агақун
гузлемешава.

■ Цийи жуурда квалахунин къайда
къихътиндия?

- Цийиз эцигзавай квалляя квартира маса
къачудайла, адет яз, мультериди эцигунар-

завай компаниядихъ галаз
талукъ тир икъар (ДДУ)
кутлунзава ва сифтеъян
пай тақтатар гузва. Гила,
яни цийи къайда къуватда
гъатайла, икъар пуд ти-
рефдинди жезва - ада эск-
роу-агентдини (банк) иштиракава ва муль-
териди гувзай пул эцигунарзавай карханад-
ив вахтунда, банкунив вугузва, яни икъарда иш-
тиракаваи банкда ачуҳнавай махсус счет-

да эцигзава. И пул ина эци-
гунрин квалахар тамамда-
каз кутъягдади амуқзава-
ва - я мультериди вичиз,
я эцигунарзавай компания-
диз ам къачудай ихтияр
авач. Эгер квал тайна-
навай вахтунда ишлемеш-
из вахкуз алакънаватла
ва, гъич тахъайтла, са квар-
тира хъайтлан хусиятда
регистрация авунватла,
счетда авай пул эцигунар-
дай компаниядиз чара ийиз-
ва. Эгер аддай вичин хиве
авай мажбүрнамаяр къилиз
акъудиз хъаначтла ва квар-
тира мультеридив вахкана

къланзавай икъалай 2 вацралай гъаф вахт
алатнаватла (банкрот хъана, эцигунрин квал-
ахар вахтундиди акъвазарна), банкунив счет-
да авай пул мультеридив вахкузва.

Бязи вахтара ДДУ регистрация авурда-
лай ва пулни гайдалай кулухъ мультериди
квартирадай отказ ийизвай ва пул вахкун
истемишаваи дуышушвар жеда. И чавуз за-
конди тайнарнавай къайдада икъар чуорда
ва эскроу-счетда авай пул, сифтеъян взнос
галаҷиз, банкди вахчуда. Сифтеъян взнос
мультеридив вахкуда. Эгер эскроу-агент тир
банкунив лицензия вахчуртла, эцигунрадай
карханади ва мультериди лазим ихтиярар
ганвай маса банкдихъ галаз икъар кутлунда.
Малум хайивал, государстводи и ти-
рефдихъайни агъалийрин хатасувиликай фи-
кирнава - эскроу-счетра авай абурун пул, 10
миллион манатдив агақна, страхованидин
Агентстводи заминламишнава.

■ Эскроу-счетрин күмекдади квал-
лер къачузвай ксар гъихътин хаталувилик
акатзава?

- Асул хаталувал 10 миллион манатдилай
багъя квартирадин эскроу-счет ачуҳнавай
банкдивай лицензия вахчунихъ галаз
алакъалу я. Гъик лагъайтла, са ДДУ патал
ачуҳнавайди са счет я. Амма, эгер са касди
2-3 квартира маса къачунаватла ва абурун къи-
мет 10 миллиондилай виниз ятла, къвед лагъай-
квартира маса мукъва-къилидин квач-
хихъ къейтла ва я маса банкда мад са счет
ачуҳнавайди жеда.

■ Дегишилир эцигунрадай карханай-
риз гъик таъсирида?

- Эцигунрадайбурувай ийизвай истеми-
шунар гъеле 2018-йисуз кеви хъана. Эцигун-
рин квалахар гъилье къадай ихтияр къачун
патал эцигунрадай компанийди агъадихъ гал-
лай шартариз жаваб гана къанды:

- карханадин банкда авай счетда
пландик кевай квалин къиметдин 15 про-
центдилай тимил тушиз хуси тақтатар
хъун лазим я;
- карханадихъ гъаф квартирайрикай
ибарат квалер эцигунин карда тежриба 3
йисалай тимил тушиз, ишлемешиз вах-
канвай обьектин майдан 10 агъзур квад-
ратный метрдилай тимил тушиз хъун
лазим я;
- адахъ кредиттрай буржар хъана
къанды.

Истемишунар кеви хъунихъ галаз алакъалу
яз, гъзлемешавайвал, эцигунрин базар-
да квалахзвай компанийри, талукъ яз, эци-
гзавай квалерин къадарни хейлин тимил жеда.

Хъсан тереф ам я хъи, эцигунардай кар-
ханайриз квалахадин эвелдай - виридалай-
ни четин вахтунда - лазим къадар финансар
къачудайва, энгел тавуна, квалахадай мум-
кинвал жеда.

■ Банкди вичи ийизвай къуллугърай
къилди гъакъи къачудани?

- Мультериди эскроу-счет ачуҳнавай
банкди пул къачудач. Ада къуллугъ аву-
низ ийизвай хархияр эцигунардай компа-
ниядив вугай пулунин процентрин гисаб-
дай эvez хъийида. Къейд ийин, эцигунар-
дайбурув вугузай пулуниз талукъ яз Сбер-
банка тайин тир са къадар процентдин став-
ка авач - эскроу-счетдин къвездай пулуни-
лай аслу я, ам гъамиша дегиш жеда. Гъи-
ван гаф квартираяр гъеле эцигунрин сифте
къилия маса гайтла, гъакъван агъуз тир про-
центдин ставка тайнарда эцигунардайдав
вугузай пулунал. Проект гъилье къадайла,
адав пулдин тақтатар 11-12 процентдин шарт-
нуналди вугуда, амма, квалах активлу хъу-
нихъ ва квартираяр маса гунихъ галаз алакъ-
халу яз, процентдин къадар 4-5-дав агақ-
дадли да мадни агъуз хун мумкин я. Чна
счетар авай гъал гъар ваца ахтармишда
ва, талукъ яз, процентриз цийиз килиг хъийи-
да. Инал къейд ийин, Сбербанк и рекье къе-
нин юкъуз финансар жигъетдай асул ама-
даг ва эксперт я.

■ Реформа себеб яз, эцигунрин ба-
зарда виле акъадай хътин дегишилир
жедани?

- Алай ийисуз чна и хиле еке дегишилир
гъузлемешавач, вучиз лагъайтла, цийи жу-
редин истемишунар эцигунардай ихтияр ан-
жак 2018-йисан 1-январдилай (а чавуз 214-
ФЗ-дик дегишилир кухтунай) кулухъ къа-
чунвай обьектлиз талукъ я. Гъа са вахтунда
кульгъе къайдарлайди эцигун давамарзай
яшишдин комплексар гъеле гаф ама -
абур мукъвал икъара вахкүзайбур туш
эхир. Гъаниз килигна, зи фикирдади, эцигун-
рин хиле цийи жуурда квалахиз вердиш
жедалди, гъич тахъайтла, 1,5-2 йис вахт
алатда.

■ Бязи пешекарри гъисабзавайвал,
вири и дегишилир маса гувзай квалерин
къиметар багъя хъунал гъида...

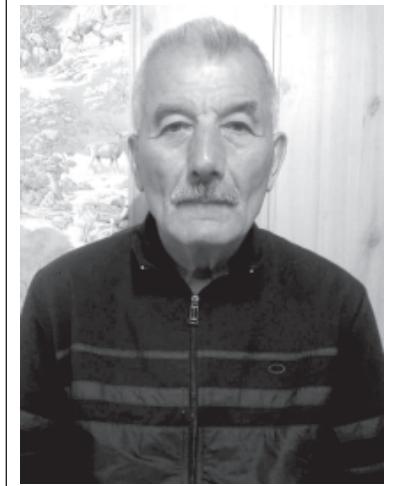
- Эцигунрин квалахар гъеле тамамда-
каз башламиш тавунвай квалай маса къа-
чудайла, квартирадин къимет мультеридиз,
гъелбетда, са къадардин узуж акъваззавай.
Гила реформадин нетижада эцигунрадайбу-
рун хархияр тахминан пудан са паюнин ар-
тух жеда, талукъ яз, маса гувзай квалерин
къиметарни багъя хъун гъузлемешава. Ам-
ма мукъвал тир вахтунда къиметар авайвал
амуқун лазим я, вучиз лагъайтла, винидихъ
лагъайвал, гъелеги эцигунрадайбуру гъилю
авай обьектар къилиз акудазава. Квалерин
къиметар хаж хъуниз са жерге себебри таъ-
сириза: эцигунрадай материал багъя хъуни,
коммуникацийрихъ галкүрунай къачузвай
гъакъи гафаруни, инфляцияди, НДС виниз
хъуни. Гъаниз килигна, эгер квалерин къи-
метар алай вахтунда хаж хъанаватла, и кар
асул тисабдай цийи къайдадихъ галаз въ,
маса жууреба-журе себебрихъ галаз алакъ-
алу хъун мумкин я.

Эскроу-счетрихъ галаз квалахунайкай
рыйтла, алатай ийисан юкъвара чна Кыблепа-
тан са Кеферпатаан Кавказда авай 99 процент
отделенийрин пешекарриз талукъ тир чир-
вилер ганва. Гъаниз килигна, къе чавай банк
и хиле мультерийриз къуллугъ ийиз гъазур
тирдакай инанмишвилелди лугъуз жеда.

Чешнелу шофер

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

КЪУРБАНОВ Виледин Медет-
ханович 1941-йисуз Ахцеѓа зег-
меткеш хизандада дидедиз хъана. 2-
нумрадин школада къелна, Советрин
Армиядик жергейра къуллугъна, шо-
фёрвилин курсар къутягна. Къис-
метди ам Киев шегъердиз акудна.

Виледина 1966-йисалай Киев-
дин автобусрин 09124-нумрадин паркда “ЛАЗ-697 Р” маркадин “Ин-
туррист” автобусдин шофервиле
квалахна. Алай вахтунда лайихлу
пенсияда ава. Ада а машин дүз 40
йисуз, капитальный ремонт ва я
къайдаяр худай органрин, гъакъ-
чадин жемятдин патай са түн-
бульни аваиз, 4 миллион километ-
рдин мензилдиз гъална (и кардин
гъакъиндай махсус шагъадатнама
ава). 1985-йисуз “Коммунистичес-
кий землетдин зарбаси” лишан,
квалахзвай карханадин ва ше-
гъердин руководстводин патай гъуль-
метдин грамотаярни къиметлу
пишкешар къазанмишнавай вини
дережадин пешекардиз ше-
гъерин арада къетлен гъуремт ава.

Машинди лагъайтла, исяддани,
сятди хъиз, квалахзвай, ара-бир
шегъердин къене туристарни тухуз-
ва. Гележегдин несилриз къайгъу-
дарвиле чешне яз, эхиримжи 5 ий-
исуз ам Киев шегъердин 3-нумрадин
автобусрин паркдин музейда надир
экспонат хъиз хувзва на муръхъуль
такъун патал гагъ-гагъ шегъердиз
акъудазава. “Чешнелу шофердин
тъвар Гиннессан рекордрин ктабда
туниз лайихлу я”, - лугъузва ам чи-
дайбуру.

37 агъурдалай ВИНИЗ

2019-йисан 6 вацран нетижай-
ралди, карханаяр, кылдин карчи-
яр, гъвечи ва юкъван бизнесдин
векилар налогрин къуллугъдин
МСП-дин (гъеччи ва юкъван карчи-
вилин) субъекттин реестрда тунва.

Россиядик ФНС-дин Дагъустан
Республикада авай Управленидин
делилралди, ийисан сифтедилай
абурин къадар 3 агъзур субъектдин
гаф хъанва. Санлай къачур къадар-
дикай сиягъда республикадин 7 агъ-
зур кархана ва компания, 30,2 агъ-
зур ИП гъятнава.

Къейд ийин, и реестр ачуҳди я,
Управленидин официалный сайт-
да авай адакай къандай нивай хъай-
тлани менфат къачуз, ахтармиш
жеда. Адан күмекдади агъалий-
риз гъи карханадин хъайтланни де-
режа (статус), адан ИНН ва маса
делиллар чирдай мумкинвал ава.
Сиягъда авай делиллар вацра садра
цийи хъийизва.

Гы пеше хязава?

Школаяр күтаягъзва. Гынлиз физва?

Нариман ИБРАГИМОВ

Лап дегь девиррилай чи улу-бубайрихъ адет авай: рухвайрикай кеспийрин иесияр авун. И кар патал абуру рухвайр хъсан устларрин патав тухудай ва абуру шуктурвилин везифаир къилиз ақынду. Вахтарал сергъяр алайди тушир. Хянашай устларвилин кеспи тамамвилелди чир тахъанмаз, шуктурт вичин къвализ хъфидачир. Гъавиляй чи хуърер жуъреба-журе кеспийрин, сеняткарвилин устларралди дөвлетлүни тир.

СОВЕТРИН дөвирда диде-бубайриз и жигъетдай са түмил крэгъят хъана. Акъалтазвай неслидиз кеспи хъягъунин, чирунин, вердишилор къачунин, келунин къайгъур гъукумди вичин хивез къачуна. И важибул кар себеб яз, XX асирдин 30-90 йисара Дагъустан вичин муаллимралди, дүхтүрралди, инженерралди, экономистралди, юристралди, хуррун майишатдин, илимдин, культурадин, искустводин ва маса хилерин пешекарралди таъминарна.

Алай вахтни муракабди я лугъуз жедач. Жаванриз, жегъилприз келдай, риклигъ кланни пеше къачудай вири жуъредин мумкинвилор ава. Кланзавайди хъсанзид, тарифлудаказ келун, чирвилор къачун, ЕГЭ-дин имтигъанар лайихлувилелди вахкун, хуш вуз хъгъун ва пешедин иеси хъун я.

Эхъ, гадайрини рушари имтигъанар вахканва ва исятди абуру вузри вугун патал документар гъазурзава. ЕГЭ-дин имтигъанра къазанишишнавай баллариз килигна абур къабулни иида. Гъелбетда, гъар сад сифте нубатда бюджетдин гъисабдай келун патал алахъда. РФ-дин просвещенидин министрводи малумарнавайвал, улькведин вири вузар патал бюджетдин 514 агъзур чка чара авунва. Ида анжак 57 процент тешкилзава. Гъавиляй вузра конкурсни екеди жеда. Вучда, баллар бес тахъайбуру чин жибиндай пул гуз келдя.

Гележегдин пеше хъягъун. Им рестьят месэла туш. Эгер виликдай жегъил-жаванри гзафни - гзаф диде-бубайрин теклифдалди келдай вузар ва факультетар хъязавайтла, къе абуру сифте нубатда гзаф пул гъидай, квай, вичин ва хизандин гележег агъваллу иидай кеспияр хъязава. Лугъудайвал, -престижный вузар, кеспияр. Ахътинарни түмил туш.

Алатай йисуз вузри экчизавайбурувай хабарар күнин нетижайриз килигна кесерлу 300 пеше тайинарна. Чи келзайвайбур тажубни хъун мумкин я - къе школаяр күтаягъзавайбуру сифте нубатда яратмишдай пешейрин иесияр жез кланзава. Иллаки хъсан дуллух къачудай мумкинвал авайбу: режиссер, архитектор, дизайнер, видеоператор, кинодин ва театрдин актер, экскурсовод, реставратор, продюсер. Бизнесдал машгъул пешекарри тестикъарзавайвал, гележегда яратмишзай пешейрин къиметлувал, кесерлувал мадни виниз акъатда.

Обществодин гъакындай илимдал (социология, юриспруденция, экономика ва журналистика) машшыл жез кланзавайбуру алатай йисуз хабарар къурбүрн 22,3 процент тешкил.

Россиядин школаяр күтаягъзавайбурун арада гъакыни хъсан чкадал технический пешеярни ала. Мисал яз, ин-

женерар ва производстводин гзаф хилера герек къевзай техникар, механикар. Жегъилрин 15,6 процентди гъа и хилер хъсанбур яз гъисабна. Математика, төбии илимар хъягъайбуру 15,5 процент тешкилна. Илимдин хел хъязавайбурун түмил туш. Абуру микробиологар, биофизикар, химикар, бионикар, экологар, геофизикар гъазурзавай вузрик экчизава. Менеджерар, управленчиярни кесерлу пешейрик акатзава.

Медицинадин хиле къалахиз къланзавайбурунны исалай-суз артух жезва. И кар чаз Дагъустанда эхиримжи ийсара арадал атанвай хъаларайнин акъазва. Медицинадин академияздыз доокментар вугузтайбурун къадар лап гзаф я. Жегъилри гзафни-гзаф хируг, терапевт, стоматолог, ортопед, вирусолог хъун патал чалишишвалзава. Мадни лагъайтла, республикада фельдшерар, медсестраяр гъазурзавай сүзарни гзаф хъянва.

Гъикъван гъайф къведай кар ятланни, педагогвилор пешекарар гъазурзавай вузра, виликдай хъиз, конкурсан хъжезмач. Гъатта, келдайбур авачиз, бязи отделенияр агалзава. Вучиз ик жезвайди ятла, чун гъавурда акъазва. Муаллимдин хиве авай жавабдарвал екеди ятланни, адаа гузай мажиб лап гъевчиди я. Гъавиляй жегъилор педагогвилор вузрик гатумзава. Гъа са вахтунда алимар, профессорар, университеттин преподавателар хъун патал вузрик экчизавайбуру гзаф я.

Пешеяр хъягъунин кардана дешишвилор арадал къевзева. Эгер цуд-цувад йис вилик банкирар жез къланзавайбурун къадар гзаф тиртла, гила жегъилри медицинадинъ, технологирхъ галаз алакъалу кеспийриз артух фикир гузва. Абуру лугъузтайвал, и хилер алай вахтунда цийи ва вини дережадиз акъатнава, гъавиляй абуру гележегда мадни вилик тухун герек я.

Рикел аламайвал, Дагъустанда хъиз, Россиядин гзаф регионрана жеғиљири юриспруденциядин, экономикадин вузра келун патал чалишишвилор ийзиз. Гъавиляй и хилерин пешекарни герек къадардилай гзаф гъазурна ва гзафбур къени къалах жағын тийиз ама. Идан тъакындай са бязи пешекарри тестикъарзавайвал, къалах жағын тийиз амукун экономистар, юристар гзаф хъун туш. Са шумуд цуд йисуз экономистар, юристар педагогвилор, технический вузрини гъазурна ва инра абуру талукъ чирвилерни агакынч. Дипломар къачур анжак 10 процент халис пешекаррин жергеда тваз жеда. Кардин кылт гъа ихтианды тирди идараирин, карханайрин руководителини тестикъарзава. Къалах къабулнавай дипломар гвай касаривай чинин маҳсус везифаир къилиз акъудиз жезвач, вучиз лагъайтла, чирвал авача.

Гъа са вахтунда халъдин майишадин хейлин хилери пешекаррин къитвал гъиссазава. Иллаки - хуърун майишади. Вучиз ятланни жегъилриз аграваирин тестикирзава. Иллаки хъсан дуллух къачудай мумкинвал авайбу:

РФ-дин зегъметдин министрводи къейдзавайвал, инженерралди, дүхтүрралди, медсестрайрихъ, бухгалтэррихъ, электромонтажникрихъ, сварщикрихъ, токаррихъ, эцигунрин факультетар күтаягъзавайбурухъ еке ижтияж ава. Статистикадин делилралди, 20,9 процентдин дульшыра компаний-

риз эцигунрин къалахар къиле тухудай регъбервал гудай чирвилор авай пешекарар бес жезвач.

Мадни къилди чи республикадин жегъилприкай рахайтла, гзафбуру медицинадин, юриспруденциядин, технический ва компьютеррихъ галаз алакъалу вузар хъязава. Гъа са вахтунда фирмайрин, карханайрин, АО-рин, корпорацийрин руководителар датлана къалахиз алакъадай инженеррихъ, маркетологрихъ, медицинадин пешекаррихъ, ашпазрихъ къекъевзева. Тести-къарзавайвал, ашпазри гъукумдин идараире къалахазавайбурулайни гзаф доходар къаңчзвалда. Идахъни агъун лазим я. Са Махачкъалада авай къван ресторанрин, кафеирин, меъхъардай запарин къадар фикирдиз гъун бес я. Гъатта хъсан ашпазар, шишкабарин устадар, алава пуларни гуз, сада-садавай къакъудзавай дульшышарни түмил туш.

Гъа са вахтунда къейд ийиз къланзава, РД-дин зегъметдин ва яшайшдин жигъетдай вилик финин министрводи делилралди, 2018-йисуз ландшафтдин дизайннер, ветеринар, социальный къуллугъчи, дорожник, муаллим, бухгалтер, тербиячи, алакъадин оператор хътин пешекарар къалахал къабулиза гъазур карханаяр, идараир, фирмаяр гзаф авай.

Эгер гележегдикъирда къуртла, республикада туризм вилик тухуниз еке фикир гузва ва ида экспкурсоводрин, мугъманханайра къалахадайбурун, рехъ къалурдайбурун ижтияж арадал гъида. Республикада пластикадин хирургия ва косметологияни вилик физва. Чеб мадни гуърчег ийиз алакъазавай инсанарни гзаф жезва. Авайвал лагъайтла, и кеспийрин иесияр хъсандин къазанишини ийзиза.

Авани республикада чна винидихъ тъварар къунвай пешекарар гъазурдай вузар? Ава, гъелбетда. Дагъустандин технический, аграрный, госуниверситетар, ДГМА-да, ДГУ-да, ДГПУ-да, халъдин майишадин институтда, правою академияда, Россиядин туризмдин ва сервисдин госуниверситетдин филиалда...

Чна винидихъ тъварар къунвай пешекарар гъазурдай вузар? Ава, гъелбетда. Дагъустандин технический, аграрный, госуниверситетар, 2012-йисалай чи республикадани "земский дүхтүр" программа кардик кутуна ва адан бинедаллас хуърэриз медицинадин 400 пешекар фена. Программадин макъсад хуърерин больницаяр вини дережадин чирвал, алакъунар авай дүхтүрралди таъминарун я. Хуърериз физвай пешекариз 1 миллион манат гузва эхир. Абуру фейи чкада вад йисуз къалахун чарасуз я. Пешекарар къалералдини таъминарзава, улькведен медицинадин вузра, клиникайра алава пеше къачудай мумкинални яратмишзава. Ихътиш шартлар тешкилүни хуърериз хъфз къланзавайбурун къадар артухарзава. Им, гъелбетда, хъсан кар я.

Пешекаррин къитвал

Хийир ЭМИРОВ

Дагъустанда педагогвилор пешекарар ДГУ-ди, ДГПУ-ди, халъдин майишадин институтди ва хейлин коллежки (виликан педучилишчир) гъазурзава. Кар ана ава хъи, республикадин хейлин школайри, иллаки хуърера авайбуру, пешекар муаллимринг къитвал гъиссазава.

РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Екатерина Толстиковади малумарайвал, республикадин школайриз 500-в агакъна муаллимар бес жезвач. Иллаки - инглис чылан муаллимар. Маса предметикай рахайтлани, тъакъ я.

Вучиз ик я лагъайтла, Дагъустандин муаллимиз, Россиядин вири регионирив гекъигайла, гъвеччи мажиб бар гузва. Эгер юкъван гъисабдалди Дагъларин улькведен муаллимринг вакырда 20201 манат мажиб къаңчзватла, къуншидал алай Ставрополдин муаллимринг 28593 манат агакъзава. Мадни лагъайтла, федеральный бюджетдай мажибдал эхлязавай алава пулар гун акъвазарайла, мажибдин къадар мадни түмил хъана.

Са рахунни алач, ихътиш гъакыкъатдин иесияр жезвай жегъиль пешекарар хуърериз къалахиз физвач. Муаллимдиз гузвай 12-15 агъзурдал яшамиш хъун, хизан хъун четин месэла я. Белки, и нүкъсан, "земский муаллим" программа кардик акатайла, арадай акъатин.

Хуърера дүхтүррин патахъайни къитвал гъиссазавай. Гъатта районрин централын больницаяра тера-певтар, хиругар, урологар, педиатрар бес жезвачир. 2012-йисалай чи республикадани "земский дүхтүр" программа кардик кутуна ва адан бинедаллас хуърэриз медицинадин 400 пешекар фена. Программадин макъсад хуърерин больницаяр вини дережадин чирвал, алакъунар авай дүхтүрралди таъминарун я. Хуърериз физвай пешекариз 1 миллион манат гузва эхир. Абуру фейи чкада вад йисуз къалахун чарасуз я. Пешекарар къалералдини таъминарзава, улькведен медицинадин вузра, клиникайра алава пеше къачудай мумкинални яратмишзава. Ихътиш шартлар тешкилүни хуърериз хъфз къланзавайбурун къадар артухарзава. Им, гъелбетда, хъсан кар я.

Республикадин промышленностдин карханайрини са бязи пешекаррин къитвал гъиссазава. РД-дин промышленностдин ва энергетикадин министрводи пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, алай вахтунда карханайриз жуъреба-журе кеспийрин 1000 касидив агакъна ижтияж ава. Абуру алава яз 500-в агакъна инженерар герекзава. Карханайрин руководителар и пешекарар къалахал къабулиза гъазур я, амма... Саки кардик квай вири карханайриз машинар, приборар, автоматикадин тадаракар акъуддай технологийрин инженерар, конструкторар, программаяр арадал гъидай устадар, токарар, слесарар, фрезеровщикар, операторар, наладчикар, электромонтерар, электрогазосварщикар бес жезвач.

Виликдай республикадин шегъерра, гъатта са бязи райцентрайтани, чехи карханайраны рабочий пешекар гъазурдай техникумар, профтехучилишчяяр кардик квайди тир. Гила абурукай вуч аматла лугъузни жедач. Гъавиляй хъсан токарар, фрезеровщикар, наладчикар гынай атуйрай?

Бандитрин дестеяр чукурайдалай инихъ - 20 йис Вич цун хура акъвазуналди...

Алаудин ГЬАМИДОВ

ВАТАНДИН Чехи дяве, Венгриядин вакъияр, Афганистандин дяве, Чечняда кыле фейз законсуз търекатар, 1999-йисуз чи республикадиз бандитрин геллегъэр сухумлиш хун... Гъар гъна хънатлани, дагъустанийри анра чеб утквемдаказ тухвана. Къенин чи сутьбет Ватандин Чехи дяведа Александр Матросова хътин къевъалвал къалурай игит хва **МАХРАБОВ Тагир Зейнудинович** я 32 йисни бегъем тахъанвай подполковник лезги хци Чечнядин са районда хъткындай тадарак вичин бедендади къевирна, хейлин аскерар ва милициидин къуллугъчир къутармишна, вич телефон хъана.

Вуж я ам, эсил гънай я къегъал хчин?

... 1941-йис. Гзаф дагъвияр хъиз, агъастлалви Гъайдарханни фронтдин фена. Яргъалтир Рагъэкъечдай пата къуллугъиз башламишай ам гъалибвал къазанмиша хтана. 1970-йисуз вичин рикл алай хва Зейнудиназ къурмишай демина къульлерна. Гъайдархан бубадиз сифте хъайи хтул Тагир метлерал къадай югъ акуна. Тагир акъвиччай вич къанардай, диде-бубадин, юлдашрин кефи хан тийидай къилихар квай. Герейханован тъварнукъ галай совхозар юкъван школада 5-клас акълтларай жавандиз яргъалтир Магадандин школада къелун давамарун къисмет хъана. Ше-гъердин къенепатан краин органа къалахазава лагъана, Зейнудина аялар кстахарнач, абурувай гъам къвала, гъам къучеда, виринра низамлуval истемишиз хъана.

Хурун аял я лагъана, Тагир ше-гъердин школада гуьгульар шадардай. Спордадли машгъул хъана, беден лигимарна, азаддиз къуршар къунай шегъердин ва областдин турнирра ам са шумуд сеферда приздин чайкир лайихлу хъана. Спорддин мастерди Ватандин Чехи дяведа гъалибвал къазанмишна хтай РККА-дин аскер хъайи бубадал, Чехи ше-гъерда къенепатан краин органа къуллугъзывай офицер дахдал дамах-заяв. Ара-бир адан погонар алай форма алукиз, "закай генерал жедайи я" лугъуз, "фурсарни" ийизвай.

Ингъе школада эхиримжи зенг яна. Тагирлан виликни "Вужжен?" супал акъвазна. Къастунин сифте камар мягъембур хъана: ам Россиядин МВД-дин Новосибирска да авай высший военный командный училищедик экечина. Школа дерин чирвилер аваз акълтларнавай, спорддин майданра лигим хъанвай жегъилдад училище-да са четинвални акълтнач. Амай курсантриз ам гъамиша чешне яз къалурзывай. Ина къелиз хъайи вад йис акуна-такуна акъатна. Тагира училище яру диплом къачуналди акълтларна. Лейтенант Новочеркасск ше-гъердиз махсус взводдин командирвиле рекье твазва.

Гила ада, лугъудайвал, къвалин "прокурорни" лазим тир. Хъсан буй-бухах авай спортсмен офицердал ашурук рушар гъам хъуре, гъам ше-гъерратимил авачир. Къисмет гъахълу я. Тагир са гуьрчег урус руша "сүгъульда" туна. Ада вичин рикл ацука Светлана Викторовнадихъ галаз сир сад авуна. Икъар, варца-

къвез физвай. Тагирлан къунерал нубатдин гъетер вахтундилай вилик пайда жезвай. Светланадин умърдин юлдашдиз кард хътина хва ба-гъышна. Руслана, дах командиров-кайра авайла, диде машгъуларзай, адав сугъул жедай мажах вугузвачир. Ятлани Светланадин вилер гъа-миша рекъел жезвай. Гъуль къвализ хтай тайкъар сувариз элкъевзвай. Амма ингъе мад командировка. Вични-тутьхъун тийир цай квай Чечнядиз. Икъаралди вать, варцаради.

- Вуч ийин, зи азиди, къуллугъ я, - лугъудай Тагира вичин умърдин юлдашдиз гъар сеферда.

- Зун аскер я, къур къинез, Ватандиз вафалу хъана къанда.

Лап сифте икъарилай Чечняда кыле физвай вакъиайринин мусибат-рин шагъид хъанвай чи ватанэгълиди ахвартавур ийферинин къаря авачир икъарин сан лугъуз хъун четин я. Вен-ный комендатурадин разведкадин начальник-им зарапатдин къуллугъ тушир. Законсуз яракъар гвай бандит-рин дестеяр, терактар тешкилзывай-бур, Россиядин къушунрин аскеррални МВД-дин къуллугъчирал гъужум-зывайбур гъар юкъуз акъвазай, абурун вилик пад къунин серенжемар къабул-зывай командирдиз ахварт къеч эхир. Шумудра кас хата-баладикакатна, шумудра хер-къац хъана... Викъель коман-дирди ажузвалнач. Гъавиялай адан къунерал къурбуз са вахтунда под-полковникдин йетерни атана.

Диде-бубадин, умърдин юлдашдин дарихвилин гъавурда авай хци абурухъ галаз чарар къинанди, зенгер авунанди, алақъа хузвай, абуруз сабур гузвой.

2004-йисан 1-сентябрь. Ада, къвализ зенг авуна, икъл лагъанай: "Света, азиди, дарих жемир, заз отпуск гуз-ва, 3-сентябрдиз зун къвале жеда. Къе-пака жедай Полинадиз са хъсан куклани къачунва (руш жедайди чиз, тъварни виликамац хъяновай). Гъелеп-ли!"

Гъа и жуьреда хци диде-бубани хабардар авунвай. Гъайиф хъи, ага-къай гад хару яна, лугъудайвал, 3-сентябрдиз къвале жеда лагъай къе-гъял хцин багърийрив 2-сентябрдиз хъайи мусибатдин чулав хабар ага-къяна. 1-классда къелзувай Русланадиз хъайи рушан чин дахдизи ахунач. Полинадиз тъвар яна къачур куклани цун ялавра гъятна.

Чечнядин Грозненский райондин военный комендатурадай а чавуз хтай чарче ингъе вуч къевенвайта:

"Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин военный комендатурадин комендант тир за ва гъакъл командованиди, санал къуллугъзывай аскеррини женгинин юлдашри иgitvileldi телеф хъайи Махрабов Тагир Зейнудиновичан диде-бубадиз, умърдин юлдаш Светлана Викторовнадиз ва вири багърийрив, дериндай хажалат чугуналди, башсагълугъвал гузва.

Къу хва, умърдин юлдаш ва буба - Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин 7-военный комендатурадин штабдин разведкадин начальник, военный къинез ва пак буржидиз вафалу подполковник

Махрабов Тагир Зейнудинович Россиядин Федерациядин государстводин садвал хъун, Чечен Республика бандитрин дестеяр яракъсуз авун, тергун патал къуллугъдини женгинин везифаир къильиз акъудайла, иgitvileldi телеф хъана...

Подполковник Т.З. Махрабова, Россиядин Федерациядин государстводин садвал хъун таъминарун патал къуллугъдини женгинин месэлэяр гъялдайла, Чечен Республика бандитрин дестеяр яракъсуз за терг авунин гъерекатра са шумуд сеферда ишириакна, вич къе-гъял, викъель, Ватандиз ва-фалу офицер тирбий къалурна. Законсуз яракълу дестеярихъ галаз алақъа авай ксар дузыдал акъудун ва къун, законсуз гвай яракъар, хъиткындай шейэр ва махсус та-къатар дузыдал акъудун ва вахчун патал къиле тухвай махсус опера-цира ишириакна.

Подполковник Т.З. Махрабован резгъервилек (арада масад авачиз) кваз къуватдин къурлушири, военный комендатурадин къуллугъчирин ишириаквал аваз цуналдай виниз боевик тергна, Чечен Республика бандитрин дестеяр яракълу дестеярихъ членар къуна ва терг авун патал махсус план туль-курунади, тади женгинин 26 се-ренжем къиле тухвана. Нетижада бандитвилин тешкилатрихъ галаз алақъа хъунай шак физвай 12 кас къадай мумкинвал хъана. Хейлин яракъар, боеприпасар ва хъиткын-дай шейэр жагъурна, вахчуна.

2004-йисан 2-сентябрдиз пакаман сядтн 11-дан зур жедайла хъиз, Пригородное хурун терри-ториядай тади гъалда гел жагъур-дай серенжемар къиле тухдайла, жергедик РОВД-дин, военный комендатурадин ва Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин махсус полкунин къуллугъчиряк кваз теш-килнавай, къиле подполковник Т.З. Махрабов авай сад тир десте-диз Гикалово-Пригородное хуру-рен патав шегъердин къерехда шаклу са затм акуна. Оперативный полкунин саперри махсус тадарак-дин къумекдалди хъуткынураила, а шаклу затм хъиткынна. Мукуб-дивди ахтармишун патал къе-саперни Грозненский РОВД-дин къуллугъчиряк майдандиз экъечина. Арада атанаев гъалариз ва шаклу тадарак хъиткыннин хаталувилиз вичин къимет гайи подполковник Т.З. Махрабов далдаламиш хъанвай чкадай вилик экъечина ва са сапер квачиз амай вирибуруз тади гъалда хатасуз чкада чуных хъунин команда гана. Вичи виликди камар къачуз башламишна. Шаклу тадаракдин патав ага-къайла, офицер-диз хъиткындай шейиниз хас тир тла-къай ийшад ван хъана. Ада тади гъалда виликди хадарна, вичин бендалди аскерар ва РОВД-дин къуллугъчиряк хвена. Шаклу тадарак хъиткыннин нетижада женгинин юлдашар далдаламиш под-полковник Т.З. Махрабован къилел ва хурал залан хирер хъана, чапла гъил галатна. Игитди госпитал-диз ага-къадалди чан гана. Икъл къе-гъял хци, вич цун хура акъвазуналди, женгинин юлдашар къутар-мишна.

Подполковник Махрабов Тагир Зейнудиновичан экъу къамат чи ва адан женгинин дустаринни юлдашри рикълерэ эбедин яз амукуда. Ватан патал чанар гайи вири аскеррэз баркалла!

О.ГУСЬКОВ, РФ-дин МВД-дин къенепатан къушунрин 7-военный комендатурадин комендант"

Игитар рекъидач - абурун тъварар эбедин я.

Игитдиз бахшна... чи мухбири

РФ-дин Почтади 2016-йисуз боевикри яна къейи полициядин лейтенант, Россиядин Игит Мегъамед Нурбагандов бахшнавай 300 агъзур конверт гъазурнава. Мукувара Махачъалада конвертдин презентациядиз та-лукъарнавай мянекат къиле фена. РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-куллугъди хабар гайвал, ана Владимир Васильевани ишириакна.

Ада Мегъамед Нурбагандован къегъалвилай, адан эхиримжи "Къвалаха, стхаяр" эвер гуни авур еке тъсири-дикай лагъана.

"Террористри лентиниз къачунвай материалприкай дагъустанви къегъал хцин эвер гун худнавай. Къанун-къайда худай органри къиле тухвай чешнелу къалах-дин нетижада гъакъикъат арадал хана. Къануйриз дал-даламиш къан хъайи гъакъикъатдикай вири улкведиз хабар хъайила, халкъдин гъиссерал чан акалтна. Яракъ-дин лульедин вилик Мегъамед Нурбагандова лагъай "Къвалаха, стхаяр" эвер гунин ван неинки са Дагъустандив, гъакни вири Россиядив ага-къяна. Къе Игитдай вири улк-веди дамахзава", - къейдна Владимир Васильева.

Махсус конверт Мегъамед Нурбагандовига игитвал къа-лурдалай инихъ 3 йис тамам хъунихъ галаз ала-къалу яз гъазурнава. Конвертдихъ галаз санал дагъустанви по-лицийскидин игитвилай къурь малуматар алай мах-сус мульхъурни гъазурнава.

Россиядин Почтадин Дагъустанда авай филиалдин ре-гъбер Махач Мегъамедова къейд авурвал, Мегъамед Нурбагандован шикил алай 300 агъзур конверт Россия-дин вири регионриг ага-къяна.

1999-йисан вакъиайрин хроника

6-7-АВГУСТ. Бандитрин тешкилатри дагъларин районрин са шумуд хуър къуна. МВД-дин руководстводин ва РФ-дин Яракълу Къуватрин Генеральный штабдин начальникдин къаардадли аиз МВД-дин къенепатан къушунрин ва РФ-дин Яракълу Къуватрин 136-мотострелковый къилдин бригада рекъе тұна.

8-АВГУСТ. Махачъаладиз Генеральный штабдин начальник, РФ-дин оборонадин министрдин сад лагъай заместитель, армиядин генерал Кашнин атана.

9-АВГУСТ. Ботлих районда боевикри танкариз акси-валдай ракетрай вертолеттин майдандиз гульле гана. Нетижада са вертолетдин экипаждин членар, вертолеттин 487-полкунин командирдин заместитель, РФ-дин Игит, подполковник Юрий Наумов ва летчик-штурман, старший лейтенант Алик Гаязов төлеф хъана.

10-АВГУСТ. РФ-дин Гъукуматдин Председатель Владимир Путинан ре-гъбервилек кваз терроризмдиз акси-валдай Федеральный комиссиядин заседание хъана. Адан къвалахда Оборонадин министрстводин, ФСБ-дин, МВД-дин ва маса ведомствоирин ре-гъберри ишириакна. Анал Кавказда, къилди къачуртла. Дагъустанда законар Чурз-вайди, терроризмдии къил хажнавайди къейдна. Вакъияр хъайи райондиз Кеферпатан Кавказдин военный округдин армиядин командующий генерал-полковник Виктор Казанцев атана. Акъунар хъанвай зонадиз Махачъаладай гуль-гульлубурун интернациональный сад лагъай десте рекъе гъятна. Дагъустандин военный комиссариатрин патарив резервистрин жергейрай комендантский ротаир тешкилна.

11-АВГУСТ. Танди хуър азад авуниз талукъ военный операция башламиш хъана.

15-АВГУСТ. Женгина батальондин командир, гвардия-дин майор Сергей Костишин вири десантник телес хъана. Майордиз РФ-дин Игитвилек тъвар вири десантникриз къалурай къегъалвилай игитвилай женгинин орденарни медалар гунин гъакъиндей материалар гъазурна.

21-22-АВГУСТ. Федеральный армиядин къушунрин Ботлих районда бандитар терг авун давамарна. Авиациядия Рахата, Ансалта, Шодрова хуърерин бандитрин даяхдин пункттарал бомбала вегъена.

23-АВГУСТ. Боевикар, дестеяриз пай хъана, партизан-вилек гъерекатив эгечзава.

24-АВГУСТ. Авиациядия Танди, Годобери... хуърерин патарив даяхдин пункттар бомбалашина.

25-АВГУСТ. РФ-дин Гъукуматдин 936-нумрадин къа-рардин бинедаллаз Дагъустандин терриорияда терро-ристрихъ галаз тухвай женгера ишириакай, телефон хъайи аск

Надият ВЕЛИЕВА

Адег яз, шегъердин агъалийри чи гъар юкъуз ишлемешавай недай-хъвадай продуктар базаррой къачузва. Амма абур нивай къачузват, ери гъихтиндигъял, абур гъихтин шартлар маса гузватла, агъалийри и краиз са артух фикир гузувач. Алверчийри маса гузуватла, абури авайбур яз, санитариядин къайдайрал амална, муштерийриз михъиз - лацудаказ къуллугъ авун гъикъван хуш жедай каря. Амма, базарриз фейила, чаз аквазайбур маса крап, шикилар я.

Алай вахтунда Махачкъала шегъердин базарра гъихтин гъалар аватла чирун патал зун меркездин 2-нумрадин базардиз фена. Са вахтара алверчийриз са муштерийриз са къулайвални авачир колхоздин базар алай чкадал къве мертебин гуьргеч дарамат эцигнава. Сад лагъай муртебада недай-хъвадай продукт

Чи базарра

гъикъван жуьреба-жуьре! Абурувай гъич як маса къачузни клан жедач.

Маса гузувай якларал ветеринарный дуктурдин печать алач. Ам гъинай гъанвайдигъял, адан ери гъихтиндигъял садазни чидач. Гатун зегъем юкъуз, пелекайни нерикай стыл къвахъиз, къасбичи як кукъварзва. Яклун са пайни чилел авантава, амма маса гузувай касдиз и кардикай къайгъуни туш. Адаж кланзавайдигъял, як вахтунда маса гана, жибиндиз пул атун я. Эгер чилел авантавай яклун патахъай вуна наразивал къалуратла, ада ваз векъидаказ "ашкъи аватла, къачу, авачтла, къачумир" лугъуда, гъатта алцумнавай якни къулухъни вахчун мумкин я.

Як маса гузувай жергейра, муннүгъар хъиз, яцу хъянвай кацерни къекъвезва. Ийфериз абур як кукъварзва тахтайрал къаткизвайдал са шакни алач.

Къурай яклар маса гузувай жергени кутгай гъалда авач. Яклар, дулдурмаяр чуллав хъанва. Абур акурла, таклан жезва. Къуурдади вилик а яклун ери гъихтиндигъял

риз килигин. Къиметар цавариз акъатнава, рахаз жедай гъал туш. Малдин яклун са килограмм 300-350, лапагдин яклун къимет 350-360 манат я. Шишкабаб ийдай яклун къласар къилди эцигнава. Абур 500 манатдай я лугъузва. Низ чида хъультузы яклун къимет гъиниз акъуддатла! Базаррин къиметар къе акурвал пака амуъззувач. Телевизордай са гъи вацралай ятланы мажибар ва пенсияр хаж жеда лагъай гъаклан ван хъайвалди, гъя пакагъан юкъуз алверчийри чин товарин къиметар гъасята цавариз акъуддазва. Агъалийрин гъилиз лагъайтла, гъеле атанвай артухан са кепекни авач. Гъя ихътин "къайдаяр", гъалар...

Базарра неини яклун, чөмин, нисидин, какайрин, гъакл инсан яшамиш хъун патал гъар юкъуз гекрек къевзвай маса продуктирин, гъакл помидоррин, афнийрин, келемрин, картуфрин, чичекрин, гъатта къацу хъчарин къиметарни хейлин хаж хъанва. Махачкъаладин базарда белорусский дульдгъвер - 500, картуфар - 35-40, келемар - 30, чичекар - 50, помидорар - 70-80, ичер-

Гъатта чарасуз герек къайдайрални амалзувач

тар, къвед лагъай муртебада промышленный товарар маса гузва. Алверчияр патал ина вири жуьредин къулай шартлар тешкилнава. Къилди къацуртла, як, верчер, балугъар, некледин продуктар, салан майвайяр, къацу хъчар маса гудай къилди-къилди чкайр чара авунва. Чин - гъилер чуьхъун патал са шумуд чкадал цин кранар ала. Динэгълийриз капл ийдай чкайр тешкилнава. Къвед лагъай муртебадиз регъятдаказ хаж хъун патал гъатта эсколаторар кардик кутунва. РД-дин гъукумат меркездин базарра Россиядин чехи базарра авай хътин къайдаяр тваз, алвер-

ди ятла садазни чидач. Алверчийри, дагъдин михъи гъавадал къуурнавай дадлу як лугъуз, тарифариз, муштерийриз эвер гузва. Абурни къевзвай, як къачуз хъфизва.

Некледин продуктар маса гузувай жерге. Дезгейрал ниси, шур, къаймак, дульдгъвер эцигнава. Абурал твѣт, вет, руг ацуку тавун патал, гъич тахъайтла, жуна къванни веънвач. Дезгейрихъ га-

лай алверчийрал я халатар алач, я тахъайтла хуруда фартукар къванни авач, яни алверчийрихъ асуул культура авач.

Базардин патав гъай къучейрани эслилагъ къайда аваз аквадач. Илимдин билиотекадин вилик пад алверчийрин майдандиз элкъувенка. Ина яр-емиш, салан майвайяр, помидорар, афнийрар маса шейзер гъакл чилел эцигнава маса гузва. Муштерийрин абур худда маса къачузва. Базардин къилихъ галай Белинскийдин твәрунхъ галай къучедай нер, сив къевир тавуна физ жедач. Марфарилай гъугъуниз къучедин юкъвал еке вир арадал атанва. Инсанрийин анин и патай а патаз экличиз жезвач. Фадлай гадар тавунвай зирзилпра ни пътнава. Гъанин патав акъвазна.

Инал са ихътин карни къейд тавуна жедач. Къвалерин гъаятра ахъайнавай тукъвенрай вири жуьредин продуктар маса гузва: чөм, ниси, шур ва икмад. Гъя са вахтунда абурун патав парталар чуьхъдай порошокар, запунар, шампунар, гъатта картуфар, чичекар, чагъа аялрин тукънавай пачкайрни жеда.

Муштери атайла, пакет къванни алачир гъилердиле картуфар алцумна, гана, ахпа, гъя гъилери къуна, фуни маса гуда. Гъар са шейлазим тир къайдада, муштерийриз хуш жедайвал, михъивиледи эцигнава, санитариядин къайдайрал амал авуна, маса гузуватла, гъикъван хъсан жедай.

Яраб ихътин къайдасувильер, антисанитария мусалди давам жедатла?! Алишверишдин къайдаяр векъидаказ чуэрзувай къасаривай истемишунар авун лазим тушни бес?! Гъукум, талуку къурулушар къевзвай?

Гила чун базарда продуктрин къимет-

чиризни муштерийриз къулай шартлар тешкилнава, базарра маса гузувай иллаки гъар юкъуз герек товарин къиметар кесиб халкъдин төм акакъдайбур хъун патал чалишиш жезва. Амма, а къайдайрал амал авун инсанрийин чпелайни аслу я эхир. Гъелепиг, гъайф хъи, хъсан патахъ са дегишвални аквазвач.

Чун 2-нумрадин базардин як маса гудай жергейра къекъвезва. Садлагъана килигайла, ина къайда авайди хъиз аквада. Дезгейрал еке ва гъвечи къадардин кувларнавай яклун къласар жергеда эцигнава. Як регъвэз къан хъайтла, и кар патал махсус тадаракарни кардик кутунва. Амма эгер са гъвечи генерента акъвазна гузевтыйтла, ина санитариядин къайдайрал эслилгъял амал тийизвайди аквада. Малдин къилер-къвачер, хук маса гузувай жергеда иллаки пис ял ава, чил къевенча, нахажрин тумар, дезгейрин къвалар, чуллав хъанва, хъуцурди къунва. Як маса гузувайбур халатар алач. Сад-къведал алач аквазвач хуруганарни гзаф чиркин я. Бязи алверчийрал алай пек-партални михъи туш. Садбуру як, алцумна, муштеридив ваххана, ахпа гъили фу къачуна незва. И шикилар акурла, зи рикъял хиял фена: чна гъихтин михъи тушир къасаривай як маса къачузва, инсанрин тебятар

Къулайвилер тешкилда

чи МУХБИР

"Лезги газетдиз" РД-дин здравоохраненидин министерстводин пресс-къуллугъди хабар гайивал, "Здравоохранение" милли проектидин сергъятра аваз Дағъустандин аялрин ирид поликлиникада аялар газа къевзвай диде-бубаяр ва дуктурар патал алава къулай шартлар арадал гъидайвал я.

Министр Жамалудин Гъажибрагимован гафарай малум хъайивал, ихтилат республикадин меркездин 1, 4, 5-нумрайрин ва Н.М.Кураеван твәрунхъ галай ДРКБ-дин патав гвай, Каспийск, Дербент, Буйнакск шегъерин поликлиникайрикай физва. Медицинадин и дарайра гъам аялар гвай дидеяр, гъамни дуктурар патал къулай шартлар түккүрүнин жигъетдай проектидин сметадин документация гъазур хъанва. Месэла алай ийсан эхирдалди гъялна къутъгъдайвал я. И мақсадирис тақтатар федеральный бюджетдай чара ийда.

Ж.Гъажибрагимована лагъайвал, сифте нубатда винидихъ къейднавай поликлиникайра ремонтдин къвалихъ къиле тухуда, азарлуяр регистрация ийдай цийи къайдаяр кардик кутада. Регистратурадал аталзувай къвалихъ пар къезиларунин нетижада дуктурдин патав фин патал (прием) герек къевзвай документар гъазурдай вахт къенятдай мумкинвал жеда. Регистрация неини са регистрациярада, гъакни интернетдин ва информатирин къумекдади ийиз жеда. Электронный къайдадин нубат кардик акатуни дуктурдин патав физзайбур патал къулайвал тешкилда.

Идалай гъейри, дуктурар хъинрин къвалихъ къайларий азад авун патал документарни электронный къайдадиз элкъурда. Азарлуяр патални медицинадин электронный картаяр арадал гъида.

"АЙБОЛИТ"

Чир хъун хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- Дамаррин азарар (варикозное расширение вен) авайла, 250 мг тройной одеколон ва 10 мг (1 пузырек) йод мичи рангунин бутылкадиз цана, 7 юкъуз тада. Ахпа тлазвай дамарривай экунахъ ва нянихъ гъуцда. Дамаррин азарар авайбуруз залан шейэр хажаевдай меъстиззава.

- Тутвер тлаз иринламиш хъанвайла 0,5 стакана авай чими циз чайдин са туруна авай къель, шекер ва 10 стыл йод вегъена, и къаришма йикъя са шумуд сеферда туттурвай экъурда.

- Туттуни хтунин цумаруфрик (щитовидная железа) азар акат тавун патал гъазурзувай хуремкъри гъамиша йод квай къель кутун лазим я.

- Къулан тарцин грыжа авайла, кусадалди вилик къулан тарцин къарабривай пихтадин ягълу гъуцда, ахпа а чайрал виртедик какадарнавай мелгъматлувал.

- Хамуник азар квайла, гъар юкъуз чичек ва серг ишлемишун месяят къалурзава. Абуру микробар рекъизва, иви михъи ийизва вагъакни санлай бедендин гъал хъсанарзава.

- Къилтлазвайла, михекар, дарчинар ва миндаль (гъар сад 5 г) регъвена, сад садак какадарна, тымил яд цана, адакай паста хътиндигъуруда. Ахпа ам тлазвай чакайривай гъуцда.

Мерд АЛИ

Ватан

Миграгърин хуър
Шалбуз дагъдин
Ажеб дигай къужахдада.
Дидеди хъиз, узъуагъдиз
Рухвайралди дамахзава.
Рушарни я цүцвер адад,
Адлубур я чийжералди.
Ракъининд я хуш хъвер адад
Зайиф тежер хъутиерани.

Тарих - къадим, таъсив - чехи,
Такабур я чешнайралди.
Акуртлани къилер рехиз,
Мягъкембур я бинейралди!
Багъишайтлан дуньяд дикъевер,
Вил атудач Ватандихъай.
Хквэз жеда дагъдин лекъер,
Муг жагъуриз ви тандикай.

Гъар са гъвел-са зарлу утагъ,
Гъар са стыл мелъем жеда.
Акур гъар сад пак Шалбуз дагъ
Шарвили хъиз, утквем жеда!
Лугумир заз амач ви къвал,
Дад, къамир зун къурбадай.
Хурулькай я зи гъар са тъл,
Шекер хъиз я мурабада...

Низ хъайд я Ватан таклан,
Тирла ам ви къебни лакъан.

23.04.19

* * *
Бахтлубур я Ватанда муг хвейлбур,
Гыч тахъайтла, къилел гъа руг
хвейлбур...
* * *
Зи япара ван ама а къламарин.
Цай хъийизва Яран ийфиз
цълмарин.
Пака фида пайиз хуруль з ширинар,
Къулай жеда зи кам хкль виринар.
Гъар са къвали къалурда заз
разивал,
Црада вич захъ калтугай
къульзувал...
* * *

Ватан... Яраб аватла ви эвезар?
Са тъварци ви редда вири терезар!
Яд чилерлай багъя я къван
са къван ви!
Вуч гекъигда асайишдихъ
са къван ви!
* * *
Хай Шалбуз, чан зи Ирид булахар,
Мад аватла квехъ авай къван
дамахар!
Куть ухшарар алахъна зун жагъуриз,
Куть таъсиби хъана зи пад агъуриз...
24.04.19

* * *
Вири хъфиринал, хъфида зунни.
Авайд я эхир, авай хъиз эвел.
А югъ вич къведа, тийиз жузунни,
Вун рекье хутаз къватлал жеда эл.
Чидач, гъихътинди жедатла а югъ,
Я чимелпри къян, я рагъ жен
къайнар.
Тагайтлани гыч садани буйругъ,
Садав шел жеда, садавни-бугънэр.
А къвалин тъвар за къадач, въ,
къадач.
Хкязавайд туш садани а рехъ.
Я герек жедач ана ваз юлдаш,
Къантла лиф хурай, къандатла, -
ваз пехъ.

Тарих - къадим, таъсив - чехи...

Женнет жагъанан, гъятнани
жегъеннем,

Анай садазни хтай туш хабар.
Ина асайиш такурдаз бегъем
Ана жеда жал бахтарин амбар?..

Бубайри туна чаз дуньня чехи,
Чехи Гъалибвал, садрани тахъай.
Чна вуч тазва? Киль жезва рехи,
Акурла крар рекъерин чкай.

Гагъ хаз араба, гагъ рекъиз яцар,
Лутурив мескен, хийирдин ульчи.
Багълар хиритлиз, хуз хъана цацар,
Суруль - савдада, жанавур - башчи.

Галайди хъиз тир захъ чехи
дагълар,
Гъульз къван ялнач ятлани вацу.

Пилийри къунвай булахрин хулар,
Ихътин вац мегер жедайни яцу?

За вуч лугъуда неслирэз цийи,
Хабарар къуртла, тухудайла зун:
- На вуч тазва чаз дуньядя зайд?
Бархунар вучиз авунач къазун?..

Суалар-вир, гъакъван жавабсуз.
Тадай хъиз яни ана вун секин?
Зуракл краин жинабар жансуз,
Гунахърин дунья на низ тазва?

04.05.19

* * *
Жавабар авач. Жагъизвач абур.
Зурба яз акваз, я къван зун зелил.
Къабарра аваз гъамиша сабур,
Парариз табна, я лугъуз къезил.

Инанмиш тир зун авайвилхъ пъяхъ.
Инсанвилхън инсанрин вири.
Игътият течиз, жез хъана чалахъ
Кънерихъ чехи, мецерихъ шеври.

Акур чавузни ийизвайди таб,
Я лагъана за, жеч акъван фашал.
Эмир яз къуна къилевай ятаб,
Гъа карди гъана замана кашал...
05.05.19

Эхъ, гунахъар зи паря я, паря.
Тимил жедач къван, тахъурта хиве.
Амма жадуйтив хъайд туш ара,
Гъалалсуз гъвелни къабулнач сиве.

Несилрэз за вуч гуда къван жаваб,
Жув кафандавас суалрин чулав.
Зун рекье хтун жеда къу суваб,
Чала хъуда квэз зи риккин ялав.

Зи чал къу чал я, къу мурадар, эрк,
Алади вичел хайи чилин зар.
Энгелар тийиз къу Садвилин рехъ,
Багъища анжак гъахъунин пайгар...

Фикирар

* * *
Чаларбан пичи, кълат хвейи ичи,
Бахт къведа лагъай гъамиша пака.
Ам гъниниз фена, руть акъван мичи?
Катнани чакай, гар хъана таквар?..

Манатар къватлана. Къватлана
бул чалар.

Ктабар кълиз, цуурна кълем.
Тухвай чавузни цуравай малар,
Хиве къурди туш, крар я верем...

Жанавуррив вугай чавуз суръу на,
Хъинеда жал якни, шурни, гъери на?

Гъукум - санай, халкъар санай физ
ава.

И кардикай къайгъу гила низ ава?

Хкажайвалд мажибдин сан
манатдин,

Къиметрин къулы цава жеда
нубатдин...

Гъа вилк кваз, нурар гузва

газарди,

Саклани рехъ къурву жезвач

базардин.

* * *
Мукъвал-мукъвал дегишарда
къилер чи.

Дегиш хъайи вахт акунач
“Гъульпер” чи...

* * *
Цийибурадл эвездай хъиз
балхунар,
Цийибуру эвэззава бархунар,
Куынебур яз амукъзава раҳунар...

* * *
Руфун дулу киц ксанва векъерал.
Руфун ичи кал ксанва леѓъерал.

* * *
Депутатвал къачуна чи Хардала,
Маса гана эхиримжи адалат.

* * *
Къайда твада лагъана чи магъледа,
Кукла гъана, экъечнавай киледай.

* * *
Жанавурдив вугай чавуз
сердервал,
Хууредачни гъатта зайиф къуэр
вал?

* * *
Свас гъуль хъанва. Къари адаз
кваса я,
Вичиз къумек кълан хъайила, аса я...

* * *
Къвалин силис акътнава къчедиз.
Хабарни туш ихътин сусан дидедиз.

* * *
Гъанач лугъуз са сеферда емишар,
Тар атлумир. Ажугъ жуван бамиша.

* * *
Яд къайи яз хъун паталди
булахдин,

Анал шагъвар хуух къарбидин,
Къаваҳдин...

* * *
Цийи сусан сандух тирла ацлайди,
Ахквадач хъи къекъер адан
къацайдиз...

* * *
Клекре вичиз рехъ азадна демекдин.
Верчеризни улам чирна эркеиди!

* * *
Авачиртла чахъ, инсанрихъ,
пехилвал,
Агатдайтла чав лакъанрин
сефилвал?

* * *
Къабулзавай чи са бязи къанунар
Тир хъиз я заз къумарбазрин
къугъунар.

* * *
Кукъладикай, акъаз-акваз, ругзава.
Гъихътин яч! Фена, кука мугзава.

* * *
Ранг туш кациз къимет гурди
виневай.

* * *
Кар алайди къифер къун я къалевай.

* * *
Гъакъикъатда са малкамут къари яз,
Гъисабазва вич женнетдин
гъульзув.

* * *
Артухариз кълан хъайивалд
къулайвал,

* * *
Миллиардар чунынхайди -
игит хъиз.

* * *
Манат тъурди зинданда, мейит хъиз.

* * *
Гъахъ чунынх жез ава дайм
регъульза.

* * *
Герек тушиз, садаз вуна хатурда,
Мих хъана ам эхкъечидач
ви ютурдай.

* * *
Вич са гъашер лам ятлани гъамадан,
Чи межлисриз къведа, жез къланз
тамада.

* * *
“Далу” гала лугъуз вичихъ, лалуди
Куф язава рекъел гъалтай кулудиз.

* * *
- Кандуда гъуур амукъзавач.
Вуч заман?

* * *
- Целцин шур я, эй иеси, а душман!

* * *
Ламраз вуна авуналди мачар, дуст,
Акатдай туш адак шиврен ярчар,
дуст.

* * *
Акур чавуз вилик ацай суфраяр,
Ягъиз тахъуй, верчери хъиз,
къакъраяр.

* * *
Камаллудаз бес жеда са ишара.
Камалсузди уяхиз жеч лашарап.

* * *
Сусан айиб къевирзава къарида.
Савкъат гурла лугъузва, ам тир зиди!

* * *
Гзаф къинер къазва - гзаф табзава.
Риб къачуна, вахкудайла, разбаза!

* * *
Гъуд илигиз тади мийир рипинал.
Сифте адан хесет вуна якъина.

* * *
Рехъ алатун тахир яни карвандин?
Карванди хяначтла лишан дузы?

* * *
Къифре кациз инад къадай
гъал хъана.
Кац акунни, факъирдин мез
лал хъана.

* * *
Хъсанвал на ая. Къантла вегъ
гъульзув.

* * *
Хийир къанид хкъеда мад ви къвализ.

* * *
Хуурунурин шасть тир чи шаир
Жамидин,
Шурва анжак къабулай туш жимида.

* * *
Себеб хуурай, дуст, ви устад
гъиликай,
Гъуруметрин дагъ къарагъда
ви виликай.

* * *
Зияратрин хуър я къадим
Миграгъарь,-
Гъульзерани түхүздей туш
чирагъарь.

* * *
Пара хъанва чи патара аптекар.
Дарман - анжак фалчийриг гвай
птикар.

* * *
Фалчиди, фал вегъез, крар
къульзава,
Ви факъирвал акваз, рикки
къульзава.

* * *
Къисметдин рехъ къиенвалда
пелел ви.

* * *
Алакъдатла, къвалах ая къилелди.

* * *
- Факъирдин ван низ жедатла,
эверай?

* * *
- Аллагъ я ам, акъуддайди къеверай.

* * *
Низ ийидя, чидач къе заз, ихтибар,
Къанурикай азад хъанва кесибар.

* * *
Хкажунал вил жемир, дуст,
мажибар.

* * *
А кардикай рахун хъанва айбар.

* * *
Цам хкажун патал харжда
гъвар вуна.

* * *
Тахъайтла, гъакл усаларда
тъвар вуна.

* * *
Зегъмет чуугун гъисабазава айиб яз.
Ришвет къилел акъвазнава
найиб яз.

* * *
Вири рекъер тунва чулав ракъара.
Сурун рехъни ахгалда жал
мукъвара?..

* * *
Виликан къар къил я гила
сүр

Дин

Тербиядин къуват

Агъмед МАГЬМУДОВ

Им мукъвара хъайи кар я. Азербайжандин банкарикай санай са миллион манат пул газ экъечтай Иркутск шеъгердин агъалидивай, вичин улакъда ацуьдайла, хабарни авачиз пул авай пакет аватна. Къашарда майва яр маса гузвой чкадин агъали Шамхал Гезалов и кардин шагъид хъана. Масабурун гъвиле гъттадалди ам, пул авай пакет вахчуна, вичин улакъда аваз «хазина-дин» иесидин суракъда гътна.

- Адан улакъдин марка зи рикел аламай, - лугъзува Шамхала. - Гавиляй за адаб фад ага-къар хъувуна. Фарайрин эквер ягуналди, за адабай улакъвазарун талабна. Амма ада зи ишарайриз са ябни гузвачир. Зун

адалай элягъиз алахъайла, ада вичин улакъдин иигинвал генани артухарзай. Аквар гъалай, ада зун пул къакъудун патал вичин гүгъуна гъттавайди хъиз тир. Эхирни, мумкинвал хъайила, за дакълдай пул авай пакет акъудна, ада ван къведайвал гъарайна: «Я дуст, вавай пул аватна». Чинин рангар садлагъана дегиш хъайи ада улакъ рекъин къерехда акъвазарна.

Пулунин иесидин Шамхала, са шумуд агъзур манат пул гуналди, сагърай лугъуз къланзай. Амма азербайжандин къачучн. «Гъеъччи чавалай дузыгъун тербия ганвай аялдик жемиятдиз хийр авай инсан хкатда. Ахътидан умъурни баркаллуди, чешне къачуниз лайхлуди жеда. Гавиляй, гъурметлу диде-бубаяр, тербиядин къенерар бушармир. Ферли веледар хъун гъар садан мурад я.

Шамхала и кардикай маса-

буруз хабар хъана къланзавачир. Амма адан дустуни и агъвалатдикай Интернетдин са сайтда хъяна.

Ат-Табараниди агакъарнавай са гъядсдай малум жезвайвал, Саид ибн аль-Асадин гафарапди, Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гыч са бубадивайн вичин веледдиз хъсан тербиядилай багъа маса са затни гуз жедач».

Винидихъ ахъайнавай агъвалатди тербиядихъ гъихътин къуват, метлеб аватла къалурзава. Гъакъицатдани, тарашиз-къакъудзай и девирда Шамхал хътина инсанрин къадар гзаф туш. Лезгийрихъ са мисал ава: «Аял - къеппинамаз, дана - епинамаз». Гъвччи чавалай дузыгъун тербия ганвай аялдик жемиятдиз хийр авай инсан хкатда. Ахътидан умъурни баркаллуди, чешне къачуниз лайхлуди жеда. Гавиляй, гъурметлу диде-бубаяр, тербиядин къенерар бушармир. Ферли веледар хъун гъар садан мурад я.

«Лезги газетда» диндин пак къхнинар жезва. Гавиляй ам чиркин чкайрал гадарун къадагъя я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Медицинадин сирер хуралай чида

Зи ихтилат алай вахтунда Москвадин областдин Красногорск шеътерда яшамиш жезвай медицинадин са шумуд хилляй алакъунарни чирвилер авай тежрибалу дуухтур Барият Девлетовна КАМАЛДИНОВАДИКАЙ я.

Ам 1965-йисан 5-августдиз Докъузпара райондин Миргайрин хурье дидедиз хъана. Анин мектебда са йисуз къелайдалай къулухъ хизан Каспийск шеътердиз куы хъана. Ана 8-класс кътъяй ам медучилищедик экечина. Ана яру дипломдалди кътъяйна. Къелунар медуниверситетда давамар хъувуна, гъа са вахтунда Каспийск шеътердин азарханада къвалахни авуна.

Къве йисуз Махачкъалада вузда къелайдалай къулухъ ам цийиз арадал атай хизандихъ галаз Саратовдиз куы хъана, амма къелун гадарнач. Бариятан умъурдин юлдаши Саратовдин военный медицинадин факультетда къелун давамарна. Вуз кътъяйдалай къулухъ умъурдин юлдаш къвалахун патал Самара шеътердиз рекъе туна. Барията и шеътердин медицинитутда къелун давамар хъувуна.

1994-йисуз Самарадин институтдин военный медицинадин факультет кътъяйдалай къулухъ адаа Санкт-Петербург шеътердиз къвалахал фин теклифна. 1996-2002-йисара къизгын

гъалара Владикавказда 58-армияда къуллугъ къилиз акудна. 2002-йисуз оборонадин министрдин буйргъудалди Бариятан хизан Москвадин областдин рекъе туна. Амма сагъламвилин гъал пайгардик тахъуни Барият Камалдиновадиз 2006-йисалай къуллугъ давамардай мумкинвал ханач. Эхиримжи 6 йисуз, 2013-йисалай эгечина, Барият вичин сагъламвилихъ хъсандиз гелкъвена, агалкъунарни хъана. Вичин сагъламвал гъунгъуна хтунилай гъейри, ада масабурузни къумекар гузва. Гъакъицатдани, ада «Фейсбук» соцсетда медицинадин рекъял мукъвал-мукъвал метлеблу къейдер, теклифар, меслятар раижава. Барията цийи журедин ме-

дицинадин къайдайрикай гегъеншдиз менфят къачун важиблу яз гъисабзава. Мисал яз, ада къедзлавайвал, дарманар галациз, недай няметрин къумекдалдини пешекарвилелди сагъламвал хъсанардай мумкинвал ава.

«Духтурди гъамиша вичин дережа хкажун, чирвилерни тежриба артухарун лазим я. За алай девирдин медицинадин вини дежадин къайдайриз къетлен фрикир гузва. Халкъдин медицинадилай гъейри, илимдин рекъелди эгечизавай халкъдин медицинани ава», - лугъзува Барият дуухтурди.

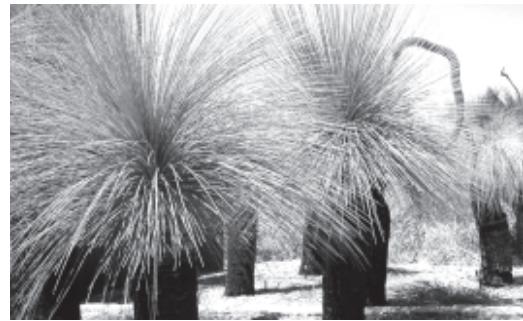
Курсант тир чавалай къвалахиз эгечай Барият къуллугъудин рекъял лайхлуди держайриз хкаж хъана, исятда ам медицинадин къуллугъудин подполковник, военный психоневролог, женгерин гъерекатрин ветеран я. Ада дяведин къизгъин чкайра психиатриле, госпиталдин неврологический отделенидин начальникле къвалахна.

Алай вахтунда официальни-даказ къвалахзамачтани, медицинадин сирер хуралай чизвай Барият дуухтурди эхиримжи йисара немсерин «фитлайн» продуктихъ галаз къвалахзава, ада инсандин сагъламвал хъсанарунин рекъе еке менфят хкатзайдаракай вичин тежрибада субтарни авунва. Ам медицинадин жигъетдай къумек гъерекатаруздай гъамиша гъил ярғы ийиз гъазур мергъяматлу дуухтур я. Духтуррин хизанда хвани руш чехи хъванва. Абурухъ къве хтул ава. Къуй абурун мурадар къилиз акъятарай.

Шикилдай аквазвай набататдиз векъерин тар лугъзува. Адахъ тарцин хътина яцу тан ва 1 метр къван ва мадни яргъи пешер жеда. Ксанторрея Австралияда, Тасмания острода ва анрин патарив гъай бязи маса островора гъалтада. Ам ламувал квай, гъакъурагъя чкайрани эгечайда.

Ксанторреядин тан - лап яващдиз, амма пешер фаращдиз чехи жеда. Зеълер квай и набататдин яшар 600 йисав къван агакъда. Гзаф чими, къурагъявлай авай мулкара цаяр къунин дуьшушарни мукъвал-мукъвал жезватлани, ксанторреядивай цүз хъсандиз дурум гуз жезва. Пешер лагъайтла, гъясатда цийибур эхъечида. И набататдин шкакъдикай лак арадал гъидайла менфят къачузва. Австралияда адал «кенгурудин тум» тъварни ақалтнава. Ксанторрея гъамиша къацу набататрин жергедик акатзава.

Квез чидани? Ксанторрея

Дуньяды

Сеперрай - жерме

Вичин Instagram-да Удмуртиядин къилин тъварцихъ чуру гафар къбай 20 йисан яшда авай жегъил судди жерме авунин къарап акудна. Идакай «Интерфакс» чешмеди хабар гузва.

Судди жегъил гъвччи тахсиркар яз гъисабна ва ам 30 агъзур манатдин жерме авун тайинара. Къарапард къейднавайвал, РФ-да гъукум къиле тухузвай органир ачуҳдаказ гъурметсузвал, нифрат къалурзай информация жегъилди 15-майдиз раижна. Ам суддал атанач. Адвокатди ада вичин тахсир хиве къунвайдакай малумарна.

Костромский областдин Буй шеътердин агъвалиди иондиз реънерин гъаларилай наразивалзай видео чуугуна ва шеътердин къиль «тъйван» я лагъана. Раижнавай видеоролицдин патахъай жаваб гун патал силисчири чкадин блогер В.Дружковаз силис къун патал отделенидиз эверна.

Интернетда жемиятдиз, гъукумдин организир ва государстводин яржиз акси, алчах гафар къхнин гъакъиндай къанундал Президент В.Путине 18-мартидиз къул чуугуна. А вацран эхирра ам официальнидаказ къуватда гътнан. Закон тамамарунин гъакъиндай прокуратуради Роскомнадзордихъ галаз санал жаваб гуда. Къейднавайвал, тахсиркарар 30 агъзур манатдилай 200 агъзур манатдал къван жерме ва административный дустагъ ийида.

Гъужумиз кълан хъана

Боевикриз пилот галачир аппаратрин къумекдалди Сирияда авай Россиядин Хмеймим базадал гъужумиз кълан хъана. Идан гъакъиндай Сириядин къарши терефар барышту хъувунин Россиядин центрадин къиле авай генерал-майор Алексей Бакина «ТАСС»-диз малумарна.

12-иулодиз ПВО-дин такъатри базадивай яргъа авай хатасуз чкада пилот авачир пуд аппарат тергна. Хасаратвал хъайибур авач. Базади вичин къвалах гъамиша хъиз давамзава.

И гъужумдиз тешпигъ гъерекат 26-июндизни къиле фенай. А чавуз Россиядин военныйри боевикрин гъужум къулухъ элкъурна, пилот авачир къве аппаратни тергна.

Фикиррин садвал аваз

Туркиядини Россияди Сириядин Идлибда гъалар саналди тир къуватралди пайгар гъалдиз хкана. И регионда хатасузвал таъминарунин жигъетдай къве улквединхъни сад хътина фикир ава, - малумарна Туркиядин реъбер Т.Эрдогана. - Идакай «Новости» РИА-ди хабар гузва.

«Россиядихъ галаз сих алакъа хъналди, чна Идлибда гъалар хъсанарна. Секинвал мукъвал-мукъвал чуурзатлани, Идлибда хатасузвал хъун патал чахъ ва Россиядихъ гъавурда акунин жигъетдай садвал ава», - малумарна Эрдогана вичин улкведин СМИ-дин векилрэз.

Идлибда цудалайни гзаф жураба-жууре къанунсуз тешкилатар кардик ква. Бязи чешмейри тестикъарзайвал, ана 30 агъзур къван боевикар ава.

Зарар хъун мумкин я

Эгер Россияди тамам санкцияр кардик кутуртла, Гуржистандиз къуд миллиард ларидин (88 миллиард манат къван) зарар хъун мумкин я. Идакай Гуржистандин экономикадин министр Н.Турванади «Грузия Online» чешмизд малумарна.

Адан гафарай, зарардин умуми паюникай чехи пай туризмдихъ галаз алакъалу жеда. Адалайни гъейри, 1,7 миллиард лари пулдин переводар агалуникид квахъун мумкин тир. Умуми зарардик кваз министрди чин улкведин чехир, хъуръун майишатдин продукттар, минеральны ятар тухуниди гъар йисуз арадал къвездай 300 миллион доллардин тъварни къуна.

Н.Турванади алава хъувурвал, Аджариядиз къвездай турристрин къадар чир жедайвал тъимил хъванва. Гъа са вахтунда министрди къейдна хъи, Гуржистан Россиядин базардилайни мугъманрилай акъван гзаф аслу туш.

Идалай виллик Россиядин МИД-дин чешмейрал асаслу яз хабар гайвал, Гуржистандихъ галаз авай авиаалакъа гуынгъуна хтун мумкин я. И карни, эгер Гуржистандин агъалийриз аксивал къалурунин гъерекатар акъвазайла, улкведин тъкумдини и кардиз лазим тирвал фикир гайитла, гъа чавуз къилиз акъатун мумкин я.

9-иулодиз В.Путине, экономикадин санкцияр кардик кутунин важиблувал къеъддайла, Гуржистандин халкъдин гъурметдай и кар къилиз акъуддакъир лагъанай. И къарапдиз Тифлисдини, улкведин халкъдинни развилил къимет гана.

8-иулодилай Гуржистандихъ галаз авай авиациядин алакъадал къада гъа эцигна. Тифлиса Россиядин акси серенжемар къиле фейидалай къулухъ ихътина къарапдал В.Путине иондин вацра къул эцигна.

Женгинин гъерекатар

давамарзава

Туркиядин оборонадин министерстводи Иракда терроризмдиз акси цийи серенжем тухунин гъакъиндай малумарна. Идакай «ТАСС» чешмеди хабар гузва.

“12-иулдин йифен вахтунда Иракдин кеферпата чи маҳсус отрядар, тупчийрин ва BBC-дин къумекни галаз “Лапа-2” лишандик квай женгинин цийи гъерекат къиле тухунив эгечайна”, - къейднава оборонадин ведомстводин чарче.

Женгинин серенжемда къураматдин къушунрин техникадини, гъужумдин T129 вертолетри ва пилот галачир аппаратрини иштирақда. Миноборонади хабар гузвойвал, “Лапа-2” серенжемдин маъсад Иракдин Хакуркда террористар чуънүхъ хъанвай чакъар тергун я.

Туркиядин къушунар террористриз акси женгинин гъерекатив Иракда майдин эхирдилай гаттунай. Туркиядин къушунар Иракда гъукумдик развилиледи 2014-йисалай ава. Амма 2015-йисуз Анкаради, Багъаддин ихтияр авачиз, чин къушунрин дестеяр артухарнай. Иракдин гъукумди и гъерекатар къанунар чуурзайвал яз гъисабна.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Понедельник, 22 июля

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.10 «Заряжайся!» 6+
 08.20 «Здоровый мир» 0+
 08.55 «Заряжайся!» 6+
 09.05 Д/с «Мастер путешествий» 12+
 09.30 Х/ф «Разные судьбы»
 11.25 «Слухи Родине» 12+
 11.50 «Годекан» 6+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 Спектакль Волгоградского областного театра кукол «Каштанка»
 14.05 «Арт-клуб» 0+
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 Х/ф «Марица» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 Х/ф «Варвара-краса, длинная коса» 0+
 18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30, 22.30 Время новостей Дагестана

20.00 Время новостей. Махачкала

20.20 Д/ф «Дагестан. Путь от прошлого к настоящему» 12+

21.05 «Дагестан туристический» 6+

21.30 «Учимся побеждать»

21.50 «Круглый стол» 12+

23.00 Время новостей. Махачкала

23.20 Д/ф «Незаметная Россия» 1 с. 16+

23.25 Время новостей Дагестана

01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»

01.35 Т/с «Под прикрытием» 16+

02.30 «Учимся побеждать»

02.45 Х/ф «Клуб и тюльпаны» 12+

04.15 Д/ф «Дагестан. Путь от прошлого к настоящему» 12+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.

9.00 Новости.

9.25 Доброе утро.

9.55 Модный приговор.

10.55 Жить здорово! (16+).

12.00 Новости.

12.15 Время покажет. (16+).

15.00 Новости.

15.15 Давай поженимся!

16.00 Мужское/Женское. (16+).

17.00 Время покажет. (16+).

18.00 Вечерние новости.

18.25 Время покажет. (16+).

18.50 На самом деле. (16+).

19.50 Пусть говорят. (16+).

21.00 Время.

21.30 Т/с «Двое против смерти». (12+).

23.30 Эксплиозив с Д. Борисовым. (16+).

1.10 Время покажет. (16+).

3.00 Новости.

3.05 Время покажет. (16+).

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести-Дагестан

17:25 Возвращение. 6-я серия

18.05 В/фильм «Железная дорога»

18.15 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

5.00 Утро России.

9.00, 11.00, 14.00 Вести.

11.45 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).

12.50 60 минут. (12+).

14.45 Кто против? (12+).

17.25 Андрей Малахов.

19.00 Сегодня.

21.00 Т/с «Рая знает все!»

22.55 Т/с «Доктор Рихтер».

1.10 Т/с «Московская борзая». (12+).

3.50 Их нравы.

4.25 Т/с «Семейный детектив». (12+).

5.40 Домашняя кухня. (16+).

НТВ

5.10 Т/с «Кодекс чести». (16+).

6.00 Утро. самое лучшее. (16+).

8.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).

10.00 Сегодня.

10.20 Т/с «Лесник». (16+).

13.00 Сегодня.

13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.

14.00 Т/с «Ментовские войны». (16+).

16.00 Сегодня.

16.25 Т/с «Ментовские войны». (16+).

19.00 Сегодня.

19.40 Т/с «Ментовские войны». (16+).

23.00 Т/с «Свидетели». (16+).

0.45 Т/с «Паутин». (16+).

3.50 Их нравы.

4.25 Т/с «Кодекс чести». (16+).

5.40 Домашняя кухня. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачная покупка. (16+).

6.40 Плохие девочки. (16+).

7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).

8.40 Давай разведемся!

9.40 Тест на отцовство. (16+).

10.40 Реальная мистика. (16+).

12.35 Д/ф «Понять. Простить». (16+).

14.15 Триллер «Стрекоза». (США - Германия). (16+).

19.00 Мелодрама «Женить миллионы!» (16+).

22.50 Т/с «Любопытная Варвара». (16+).

0.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).

2.30 Реальная мистика. (16+).

4.00 Тест на отцовство. (16+).

4.50 По делам несовершеннолетних. (16+).

4.25 Д/ф «Светлана Алилуева. Дочь за отца».

5.40 Х/ф «Кровь за кровь».

ТВ-ЦЕНТР

5.30 10 самых... Звездные срочники. (16+).

6.00 Настроение.

8.00 Ералаш.

8.20 Комедия «Семь нянек».

9.55 Х/ф «Моя морячка».

11.30 События.

11.50 Т/с «Она написала убийство». (США). (12+).

13.40 Мой герой. Евгений Терраков. (12+).

14.30 События.

15.05 Город новостей.

16.55 Естественный отбор.

17.50 События.

18.20 Т/с «Погоня за тремя зайцами», 1 и 2 с. (12+).

20.05 Т/с «Кто ты?» (16+).

22.00 События.

22.30 Украина. Слуга всех господ. (16+).

23.05 Знак качества. (16+).

0.00 События. 25-й час.

0.35 Петровка, 38. (16+).

0.55 90-е. Черный юмор.

1.45 Д/ф «Светлана Алилуева. Дочь за отца».

4.00 Х/ф «Кровь за кровь».

ЗВЕЗДА

5.25 Х/ф «Вторжение».

7.05 Х/ф «Алачи».

8.00 Новости дня.

8.20 Х/ф «Алачи».

9.20, 10.05, 13.15 Т/с «На рубеже». Ответный удар». (16+).

10.00 Военные новости.

13.00 Новости дня.

13.40, 14.05 Т/с «СМЕРШ. Легенда для предателя».

21.50 Новости дня.

22.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».

22.50 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».

23.40 Х/ф «Мерседес» уходит от погони». (12+).

1.15 Х/ф «Риск - благородное дело».

2.35 Х/ф «Альпинисты».

4.00 Х/ф «Кровь за кровь».

Вторник, 23 июля

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 08.00 «Заряжайся!» 6+
 08.10 Мультифильм 0+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Заряжайся!» 6+
 08.55 Д/с «Мастер путешествий» 12+
 09.25 Х/ф «Топинамбуры»
 12.05 «Подробности» 12+
 12.55 Ток-шоу «Дагестан. Провинция жизни» 12+
 13.35 «Человек и вера» 12+
 14.15 Д/ф «Ворота Дагестана» 6+
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 Х/ф «Скорая в Лукашах» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 Т/с «Под прикрытием» 16+
 17.30 «Городская среда»

16.30 Время новостей Дагестана

16.55 Х/ф «Республика ШКИД» 0+

18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

20.00 Время новостей. Махачкала

20.20 «Подробности» 12+

20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+

21.00 «Человек и вера» 12+

22.30 Время новостей Дагестана

23.00 Время новостей. Махачкала

23.20 «Здоровье» в прямом эфире

23.30 Время новостей Дагестана

00.30 Время новостей Дагестана

01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

01.35 Т/с «Под прикрытием» 16+

02.30 «Городская среда»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.

9.00 Новости.

9.25 Доброе утро.

9.55 Модный приговор.

10.55 Жить здорово! (16+).

ПЯТНИЦА, 26 ИЮЛЯ

РГВК

- 06.45 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на аварском языке «Поданги гамалги заманги» 12+
 07.55 «Заряжайся!» 6+
 08.10 Мультифильм 0+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Заряжайся!» 6+
 09.00 X/f «Париж. Когда там жарко» 12+
 10.55 «На виду» 12+
 11.25 «Пятничная проповедь»
 12.00 «Вернисаж» 6+
 12.30 «Агросектор» 12+
 12.55 X/f «Труффальдино из Бергамо» 0+
 15.30 Д/f «Дагестан, какой он есть» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана

- 16.55 X/f «Тайна синих гор»
 18.15 Д/f «Сказка поющими узорами» 0+
 18.45 Передача на кумыкском языке
 19.30 Время новостей Дагестана
 19.55 Продолжительный концерт ко Дню Конституции Республики Дагестан
 22.30 Время новостей Дагестана
 22.55 X/f «Горянки» 12+
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, хальк гетмес» 12+
 01.35 Т/c «Под прикрытием»
 02.30 X/f «Жанна Д'Арк»
 04.55 Передача на кумыкском языке
 05.30 Д/f «Возвращение Паранга» 12+
 05.45 X/f «Тайна синих гор»

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское.
 22.30 Время новостей Дагестана
 22.55 X/f «Горянки» 12+
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, хальк гетмес» 12+
 01.35 Т/c «Под прикрытием»
 02.30 X/f «Жанна Д'Арк»
 04.55 Передача на кумыкском языке
 05.30 Д/f «Возвращение Паранга» 12+
 05.45 X/f «Тайна синих гор»

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 **Вести-Дагестан**
 17:25 **Мир Вашему дому**
 17.45 **Республика. К Дню Конституции Дагестана**
 18.05 **Концерт. Мелодии и ритмы гор**
 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.25 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 10.00 Время покажет. (16+).
 11.00 Вести.
 11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
 12.50 60 минут. (12+).
 14.00 Вести.
 14.45 Кто против? (12+).
 17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 18.50 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/c «Рая знают все!»
 23.00 X/f «Золотце». (12+).
 3.25 Т/c «Семейный детектив». (12+).
 4.20 Наедине со всеми. (16+).

НТВ

- 4.40 Их нравы.
 5.15 Т/c «Кодекс чести». (16+).
 6.00 Утро. самое лучшее. (16+).
 8.05 Т/c «Мухтар. Новый спектр». (16+).
 10.00 Сегодня.
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Т/c «Ментовские войны». (16+).
 16.00 Сегодня.
 16.25 Т/c «Ментовские войны». (16+).
 23.15 Мелодрама «Храм любви». (Индия). (12+).
 2.00 Мелодрама «Адель». (16+).
 3.45 Д/c «Астрология. Тайные знаки». (16+).
 6.10 6 кадров. (16+).
 6.20 Удачная покупка. (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Удачная покупка. (16+).
 6.40 6 кадров. (16+).
 7.00 Плохие девчонки. (16+).
 8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
 9.00 Давай разведемся! (16+).
 10.00 Тест на отцовство. (16+).
 11.00 Комедия «Если у вас нету тети...» (16+).
 19.00 Мелодрама «Лучший друг семьи». (Россия - Украина). (16+).
 23.15 Мелодрама «Храм любви». (Индия). (12+).
 18.10 X/f «Кем мы не станем». (12+).
 20.05 Детектив «Снайпер». 22.00 События.
 22.30 Н. Бондарчук в программе «Он и Она».
 0.00 Д/f «О чём молчит Андрей Мягков». (12+).
 0.55 Д/f «Список Пырьеева. От любви до ненависти». (12+).
 1.45 Д/f «Актёрские драмы. Уйти от искушения»
 2.30 Петровка, 38. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 5.35 Ералаш.
 6.00 Настроение.
 8.00 Ералаш.
 8.15 Д/f «Польские красавицы. Кино с акцентом». 9.20 X/f «Крылья». (12+).
 11.30 События.
 11.50 X/f «Крылья». (12+).
 13.30 X/f «Беги, не оглядывайся!» (12+).
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 X/f «Беги, не оглядывайся!» (12+).
 13.15 X/f «Верная рука - друг индейцев». 13.50 X/f «Браты по крови»
 14.00 Военные новости.
 14.05 X/f «Браты по крови»
 15.40 X/f «Оцеполя». 18.00 Новости дня.
 18.35 X/f «Синяя Большая Медведицы». 20.30 X/f «Текумзэ». 21.50 Новости дня.
 22.00 X/f «Текумзэ». 22.40 X/f «Вождь белое перо». 0.15 Т/c «Рафферти». (12+).

ЗВЕЗДА

- 5.20 X/f «Северино». (12+).
 6.30 X/f «Сокровище серебряного озера». 8.00 Новости дня.
 8.20 X/f «Сокровище серебряного озера». 9.05 X/f «Среди коршунов». 10.00 Военные новости.
 10.05 X/f «Среди коршунов». 11.20 X/f «Верная рука - друг индейцев». 13.00 Новости дня.
 13.15 X/f «Верная рука - друг индейцев». 13.50 X/f «Браты по крови»
 14.00 Военные новости.
 14.05 X/f «Браты по крови»
 15.40 X/f «Оцеполя». 18.00 Новости дня.
 18.35 X/f «Синяя Большая Медведицы». 20.30 X/f «Текумзэ». 21.50 Новости дня.
 22.00 X/f «Текумзэ». 22.40 X/f «Вождь белое перо». 0.15 Т/c «Рафферти». (12+).

суббота, 27 ИЮЛЯ

РГВК

- 07.00, 08.30 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, хальк гетмес» 12+
 07.55 Мультифильмы 0+
 08.50 X/f «Светлый путь»
 10.50 «Русский музей деятельности» «От замысла к воплощению» 0+
 11.20 «Мой малыш» 12+
 11.50 «Подробности» 12+
 12.15 «На виду. Спорт» 12+
 12.45 Закрытие Международного фестиваля «Горцы» 2019. Гала-концерт «Мой Дагестан - моя Россия» 12+
 15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 «Дежурная часть» 16+
 17.10 Дагестанская киноХ/ф «Пора красных яблок»

- 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 19.30, 22.30, 30.00, 30 Время новостей Дагестана
 19.55 «Дежурная часть» 16+
 20.10 Проект «Мы народ российский. Дагестан многонациональный»
 20.50 «Актуальное интервью» 12+
 21.30 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 23.00 «Наука Дагестана»
 23.50 Д/f «Дагестан 1984 г.» 12+
 01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 01.35 «Мой малыш» 12+
 02.00 «Театр традиций»
 04.50 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 14.00 Вести.
 15.00 Новости.
 16.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 17.00 Вести.
 18.00 Вести.
 19.00 Вести.
 20.00 Вести.
 21.00 Вести.
 22.00 Вести.
 23.00 Своя колея. (16+).
 3.10 Про любовь. (16+).
 3.55 Наедине со всеми. (16+)

ПЕРВЫЙ

- 6.00 Новости.
 6.10 Артика. Выбор смельчаков. (12+).
 7.15 Играй, гармонь любимиая! (12+).
 8.00 X/f «Два Федора».
 9.45 Слово пастыря.
 10.00 Новости.
 10.15 К 90-летию В. Шукшина. «Душе нужен праздник». (12+).
 11.15 В гости по утрам.
 12.00 Новости.
 12.15 X/f «Калина красная». (12+).
 13.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 23.00 «Наука Дагестана»
 23.50 Д/f «Дагестан 1984 г.» 12+
 01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 01.35 «Мой малыш» 12+
 02.00 «Театр традиций»
 04.50 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 14.00 Вести.
 15.00 Новости.
 16.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 17.00 Вести.
 18.00 Вести.
 19.00 Вести.
 20.00 Вести.
 21.00 Вести.
 22.00 Вести.
 23.00 Своя колея. (16+).
 3.10 Про любовь. (16+).
 3.55 Наедине со всеми. (16+)

РОССИЯ 1

- 5.00 Утро России». Суббота.
 8.15 По секрету всему свету.
 8.40 **Местное время. Суббота.** (12+).
 9.20 Пятеро на одного.
 11.15 К сто к одному.
 12.00 Вести.
 12.15 X/f «Калина красная». (12+).
 13.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 23.00 «Наука Дагестана»
 23.50 Д/f «Дагестан 1984 г.» 12+
 01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 01.35 «Мой малыш» 12+
 02.00 «Театр традиций»
 04.50 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 14.00 Вести.
 15.00 Новости.
 16.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 17.00 Вести.
 18.00 Вести.
 19.00 Вести.
 20.00 Вести.
 21.00 Вести.
 22.00 Вести.
 23.00 Своя колея. (16+).
 3.10 Про любовь. (16+).
 3.55 Наедине со всеми. (16+)

НТВ

- 5.10 X/f «Они сражались за Родину». 8.00 Сегодня.
 8.20 Готовим с Алексеем Зиминим.
 8.40 **Местное время. Суббота.** (12+).
 9.20 Пятеро на одного.
 11.15 Еда живая и мертвая. (12+).
 12.00 Вести.
 12.15 Квартирный вопрос.
 13.10 Поесть, поедим!
 14.00 Своя игра.
 15.00 Смеяться разрешается.
 16.00 Вести.
 17.00 Т/c «Дом у большой реки». (12+).
 20.00 Вести.
 21.20 Сегодня вечером. (16+).
 23.00 Своя колея. (16+).
 0.55 X/f «Испытание верности». (12+).
 1.30 T/c «Паутин». (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Мелодрама «Любовь и немного перца». (12+).
 8.20 Пелена. (16+).
 19.00 Мелодрама «Любовь как несчастный случай». (12+).
 23.05 Мелодрама «Бобби». (Индия). (16+).
 2.25 Мелодрама «Любовь и немного перца». (12+).
 3.55 Д/c «Астрология. Тайные знаки». (16+).
 4.45 Д/c «Предсказания: 2019». (16+).
 5.55 6 кадров. (16+).
 6.20 Удачная покупка. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 5.40 Ералаш.
 5.50 Марш-брюсок. (12+).
 6.20 X/f «Притворщики». 8.20 Православная энциклопедия.
 8.45 Комедия «На Дерибасовской хорошая погода, или Не Брайтон-Бич опять идут дожди». (16+).
 10.35 Д/f «Последняя передача. Трагедия звезд голубого экрана». (12+).
 11.30 События.
 11.45 X/f «Всадник без головы». 13.50 X/f «Юрочка». (12+).
 14.30, 22.00 События.
 18.00 Новости дня.
 18.25 Т/c «Секретный фарватер». 20.20 X/f «Юнга Северного флота».
 2.05 X/f «Правда лейтенанта Климова». (12+).
 3.40 Д/c «Москва фронту». (12+).
 4.00 Д/f «Хранители морской славы России». 4.30 X/f «Адмирал Нахимов».

ЗВЕЗДА

- 5.25 Д/c «Хроника победы». 5.45 X/f «Вертикаль». 7.15 X/f «Двенадцатая ночь». 9.00 Новости дня.
 9.15 Легенды цирка Эдгаром Запашным.
 9.40 Не факт!
 10.15 Улика из прошлого». «Тайна Фукусимы. Что осталось под водой? 11.00 Д/c «Загадки века с Сергеем Медведевым». 12.45 Последний день. (12+).
 13.00 Новости дня.
 13.15 Последний день. (12+).
 18.00 Новости дня.
 18.25 Т/c «Секретный фарватер». 20.20 X/f «Юнга Северного флота».
 2.05 X/f «Правда лейтенанта Климова». (12+).
 3.40 Д/c «Москва фронту». (12+).
 4.00 Д/f «Хранители морской славы России». 4.30 X/f «Адмирал Нахимов».

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 28 ИЮЛЯ

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 08.00 «Мой малыш» 12+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 X/f «Запасной игрок» 0+
 10.15 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 11.05 «Актуальное интервью» 12+
 11.45 «Вернисаж» 6+
 12.10 «Здравствуй, мир!» 0+
 12.45 Дагестан туристикий» 6+
 13.10 «Мастер спорта» 12+
 13.40 «Арт-клуб»

Сажидин САИДГЬАСАНОВ

АГЬЯ Стәлприн тівар дегь девиррилай Анихъ "Фу авай Стәлар" лугуз маштүр я. Гыса вахтунда Агъя Стәлар еке алимар, шаира акъатай хуър, Күре вилаетда диндин тарсар гудай меркезни хъана. Атлухан эфендиин медресада Мегъамед Ярагъиди ва адапай гульгъуниз Етим Эмина, Көпелір Гъажимурда, Пириерин Шихбубади, адап хва Абдулъамида ва масабуру чирвилер къачурди гзафбуруз чида. Хуъре алай девирдана кардик квай жумъя мискинни Арабистандай атай векилпризи инра авачир журединди, Абу Убейда Аль Жараҳидин къалубдини хууни итижлу тир. И макъалада заз кү фикир гыа жумъя мискиндин патав яшамиш хъайи стхаяр Шихкериимални Шихсаидал, абурун веледрин къисметрал желб иийиз къланзана.

Чехи стха Шихкериим, вири хътин динэгъли яз, хурунуң юқвали алай жумъя мискин-

Къуншидиқай “къве гаф”

дин патав яшамиш жезвай. Советрин гъукумат хъайи йисара диндиз акси таблиғиат физвайла, мискиндин кыл къадай кас амачир. Эхир имамвал къени къилихин Шихкериимал тапшурмишна. И кардикай хабар хъайи пуд Стәлприн кавха, бине Цларах хуърят тир, вилиқдай Бакуда нафтадин мяденра Шихкериималъ галаз санал фялевал авур Небиди вичин дустуниз лаъбана: "Шихкериим, чун санал Бакуда фялеяр хъайibur, зун ви хийир къандай къасарик сад я. Гъавайда жуван кыл рөгъеврен къванерик кутамир. Фена къулегар вах-це". Къулегар вахчун тийиз акулра, Шихкериима абурун мискиндин ракларин данларда туна.

Чипхы мал-мұлк авай инсанар къаз тухузвай вахтунда Шихкериим къазва - жезва лу-гъудай ванери ам месе тұна, алпа рагъметдиз фена. А чавуз адап къавале хендеда хъянвай Сайбатаз къве рушни къве гада авай. Сайбат жегъил руш тир вахтунда зуруналди ви-ликан Юсуф хандин гададиз гъульуз тухваний. Гульгъунлай ам бубади аны ханай. Са шумуд йис идалай вилик рагъметдиз фейи чи машгъур математик Мавлуд Керимова заз вичин чарче къьеңай. "Сайбат яшар хъянвай Шихкерииман умъурдин юлдаш хъянвай".

Ийир-тийир хъянвай Сайбатада колхозда зегъмет чүгүзгүз хъана. Стәл Сулеймана ударник "колхозчи паб Инжиханаз" шири теснифайла, ам, яргы са тіваланул яру ичин алаz, гөнер гульгъуван никлз атала, къвенкъечириң жергеда Сайбатин авай. Ада вичин аялрив, каш тагана, къелизни тұна, вири эвленишины авуна.

Шихкерииман стха Шихсаид, вири Стәлвияр хъиз вичихъ авай никлз - билгендин иеси яз яшамиш жезвай. Адан хва Шихмирзе, вичин девирдин жегъилар хъиз, медресада чирвилер къачуна, диндин ва маса илим-рай гъавурдик квай, устадвилепди ғым араб, ғым түрк ғалар чидай, еке алакъунар авай кас тир. Ада Агъя Стәлприн медресада чирвилер къачудай чавуз түрк ғалан тарсар Бакудай атанвай муллымди гульгъуван. Муаллимди вичин рикл алай ученик Шихмирзедиз Азербайжанда къалахун теклифна. Шихмирзе Бакуда еке къуллугъурин иеси хъана. Азербайжанда ам Сайдов Мирзә яз чидай. Адан "Гъвечиң Киров" тіварни ақалтнавай. Мирзеди гъихътин хаталу чка хъайитла, гъана коммунистриң тереф хъузвай, гъана колхозар тешкилизавай ксар яғыз рекъизвайтла, гъана колхозар тешкилупникай авай менфятувиликий халъкъдиз чирзовая. Багъироваз ва адап итимиз лезгидиз ихтиң гульгъумет хъун хуш къевзвавич. Чекмеяр цвазвай устардиз киче-рар гана, чекмедин къене шихинин (стелькандин) къаник гыа девирда советрин политика-диз акси партиядин членвилин билет кутаз туна. Гульгъунлай Бериядин патав акъатай Сайдов Мирзеди вич чуру партиядин член тушириди субтязавай. Багъирован фитнедалди, чекмеяр къазунна, аны билет жагъай себебдикди, суд-дуванни тавуна, къур ам дус-тагъна ва ана телефон хъана.

Шихкерииман хва Шихмевлида Мегъарам-дхурун райондин Гилидилай тир Телъятахъ галаз Къасумхурел къелнай. Заз Телъятахъ галаз мукъувай таниш жедай мумкинвал хъана. Адан диде Агъя Стәлдилай тир. Ада заз чипин муллымар хъайи, юкъван школадин директор Алкъвадар Абдул-къадиракай, Селимов Салаудин муллымдикай, иллаки Керимов Мавлудакай гаф ихтилаттар авуна. Къасумхурел гаф межлисра Сулейман бубадилай гульгъуниз школьникрин патав рахазвайди отличник Мавлуд Керимов тир. Мавлудан зигъиндикай ада ала-мат жедай са шумуд къиса ахъайнай.

Заз Мавлуд хуъре аваз, амай жегъилар хъиз, садра къувани кимерал акур кас туш. Адан гъвечиң стха, геологиян илимрин кандидат, рагъметлу Шихъасан (Ших къаты гаудна, адакайни Асан хъана) хурунша школа ақалттарна, дяведин йисара колхоздин бал-къанриз килигъизавай. Дявеяр алатаила, ада къелун давамар хъувуна ва алимвилин тівар къачуна, са шумудра Ахъцегъ патав геологар галаз атана. Са сеферда Мавлудаҳ галаз, ихтилаттар авурула, ада заз вичин къелнрикай икі сұйыбыттай: "За, Сажидин, технический илимрин ктабар къелна, галатаила, ял ядай вахтунда, художественный ктабар къелдай. Гыа им зи ял ягъун тир".

Рагъметлуда вич атомный бомба арадал гульгъуметтурун жергедиз къабул тавуникай ихътиң ихтилаттай.

"И кар къилиз ақжудна къанзай алимирин жергеда аваз, чав гвай хуси делойра за са къилихъай вири суалриз жавабар къяна. "Күй мукъвабурукай къур, дустагъай кас авани?" суалдал ақваз хъана. Бес зи амледин хва, Баку шегъердин чехиди яз, бүттегендик кутуна, дустағы авунваттани, ам за ина къалур та-вуртла, алпа абуру чир тавуна тадач лаъбана, за авайвал къеңенай. Идалай къулукъ заз эв-рей кас хъана, за жуван илимдин къавал давамарна. Атомный бомба ақыудайдайт къулукъ адал къавалахар авуруп, сирлувал аламачиз, ачук хъана. Захъ галаз санал къавалахай уруш авайди тир, профессор. Са сеферда ам зи патав атана, "Мавлуд Керимович, тебе повезло" - лаъбана, адан вилер накъварив ақшанай. Заз малум хъайивал, атомный бомба ақыудун патал къавалахазавай алимар, чилин къаник зегъмет чүгүзгүз хъана. Ам Бериядин буйругү тир лугъудай. Абуруз чипин хизанрихъ галаз алакъа худай, я чарар къидай, я зенгдай ихтияр ганачир. А профессор, жегъилди тирттани, ғлар рехи, яхунни хъана, къудкъанин цүд йиса авай къужадиз ухшар хъянвай. Сифте заз ам чир хъаначир. Абурухъ галаз гъана хъайитла, низ чидай зун сағыдиз амукъдайни, рекъидайни"...

...Эхъ, халъкъарихъ, инсанрихъ жуъреба-жуъре тарихар, умъурар жеда. Жуван си-хилдин, халъкъдин тарих квадар тавун, мад ва мад цийи делилар жагъурун, абуру неисп-ривни агақъарун гъар садан буржийрикай я.

Устар алай чка

Хийир ЭМИРОВ

ЗАЗъеле гъечизамаз чехибурувай ван хъанай: "Халис устардиз тарифар герек авайди туш. Ам алай чка адан гылперин устадвили, алакъунри, та-мамарзавай карди чирда".

Дугъриданни, гъакъыкы гафар я. Пешедин устаддиз, хуси везифайрив гъакъысагъивиледи, михъивиледи эгечизавай, вичин алахъунрикай инсанриз анжак хийир, хъсанвал хкатдайвал яшамиш жезвай касдиз, я тарифар, я рекламани герек авач. Ахътндан реклама бажарагъульувал, къенивал, беърлу кар я. Сарарин дұхтур **БАЙРАМОВ Абдул-лағын** са синихни кутаз тежедай, инсанрин патай анжак алхышдин гафар арадал гъизвай тарифу кар хъиз.

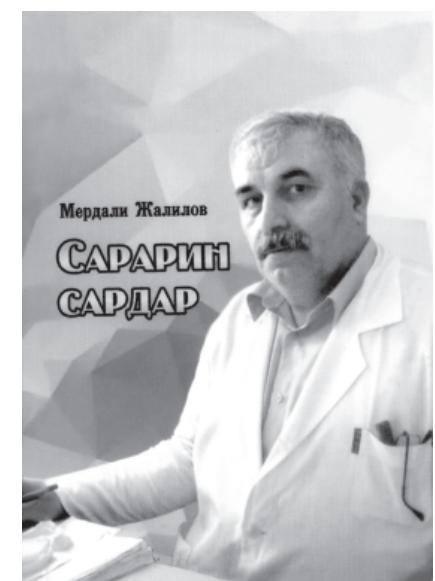
Заз ақи я хъи, алай вахтунда сарарин дұхтурар виридалай гаф ава. Меркездин къар я районда, мағыледа сарар сағъардай кабинетар, центрайр ава. Амма сарар дүзгүнди, инсандин зиян хкат тийдайвал сағъар хъийдай дұхтурар са ақвап гаф туш. Са ғұзд-ғұвадай идалай вилик зүнни садан патав фенай. Акъатнавай къведен чқадал цийи-бур хъиянун гъакъындай меслят ийиз. Ада зун мадни къве сас ақууд хъувунин (абурук синих ақатнава лугъуз) ғалал гъана. Касди са гужуналди гыа къве сас ақуудна. Алхпа за къатана, ада зи сарарин сағъламвилекай ваъ, вичиз жедай хийирдикай фикривай. Гъанлай зун мад стоматологин патав хъфенач, та Байрамов Абдуллағы дұхтурдикай чир же-дады. Адан алакъунрикай, устадвилекай, гылперин къезилвилекай, начагъдан дердиниз шериквал авуникай заз ихти-барлу, гъуремтлему инсанри лаъбана. Абуру гъаъни тир. Касди, ярғыл тевгъе-на (бязибура са шумуд ваца инсан ин-жикли ийида), цийи сарарни хъияна, протезни түккүлүрна. Къилинди, сарари заз, таравал тағуз, къуллугъезава. Гыа са вахтунда сарар хъиягъай, протезар тур гъикъван дұхтуррилай наразивалзавай-бур ава! Ахътнбур са шумудра дұхтурдин патав хъфиниз мажбур жезва.

Абдуллағы дұхтур вичин чқадал аладай, адан кардикай инсанри сиверай-сивериз лап яръаризи хабар гузвойдай зазни акуна. Къве гъафтеда адан патав физ-хтай заз нубат гүзетзивай инсан-рихъ галаз таниш жедай мумкинвал хъана. Авайвал лаъйтла, тажуби хъана: Москвадай, Санкт-Петербургдай ял ягъиз хтанвайбурунзин адавай күмек къанзай. Еридин къвалахадилай гъейри, меркездин къиметрив гекъигайла, ужузни я эхир. Сарар сағъарзавайбурун гео-графия гегъеншиди тир. Дербент, Усугъчай, Кочубей, Хасавюрт, Каспийск, Шамхал...

Гъавиляй дұхтурдин гъилерикай вичизни дарман хъайи шаир, публицист, **Мердали Жалилов**, "Сарарин сардар" тівар гана, Байрамов Абдуллағыз таб бахшана. Авторди къызыза: "И гъечиң къватлар за республикадин стоматологиянин поликлиникада гъакъысагъивиледи зегъмет чүгүз-вай, халисан лезгивилин рүзгъ квай, инсанрин сарар сағъариз, цийибур эхцизиз, заргардин устадвал авай дұхтур Абдуллағы Байрамович Байрамов 60 йисан юбилейдиз бахшазава".

Лугъун лазим я хъи, касди, вичин че-хи бубайрилай агақъай ирс яз, анжак ми-хывилекин, лукъманвилекин, савадлу-вилекин, инсанриз сағъламвал хъуз күмек гүнин рөхъ тухузва. Дұхтурдиди патав къевзвайбуруз мукъвал-мукъвал тик-рарзава: "Сағъламвилекин эвел сарар я. Гъавиляй гъамиша абуру хъуз алахъа". Ада мадни лугъузава: "Гъар са азар, фад чир хъана, сағъар хъийиз алакъайтла хъсан я. Азардин себеб жа-гъурна, адан вилик пад къаз хъайитла, мадни асант жеда. Икі, гъар са дұх-

турди ағъалийрин арада вахт-вах-тунда профилактика дин къалах түхун герек я. Иллаки районра. Хуърера и кардиз, мумкин я, са артух фикир гузвач. Алхпа, сарар чур хъана, чадын дұхтурар бегенмиши тушиз, ше-гъерриз атана, сағъар хъийиз алакъа-зазайбурун къадар артух жезва. Аял-рин бахчада, школада сарарин гъал ах-тармишазай дұхтур хъун герек я".

Дагъларин улыкведин меркезда Сарарин сардар чидайбур, адакай күмек жезвайбур гаф я. Виридан мецелайни анжак алхишрин, развилип, гъурметдин гафар алатазава. Абуру мецелай шаидини лугъузава:

Сардар я ам сарар хъуниз,
Заргардинбур - алакъуна!
Чи седефдин сарар хъуниз
Са жеғерейрихъ жеда гъунар!

Аллағын тівар ала мецел,
Къевалахазава пакевиледи.
Малаикар ала варцел,
Къуллугъезавай гъаъвиледи.

* * *

Хъсан крар - абура дайм гъилик ква,
Гъавиляй икі вун чи элдин вилик ква:
Жамиши хъухъ, дагъларив къван
сабур гваз,
Шарвилидин неведив хъиз, абура гваз.
Себеб хъурай, дуст,
ви устад гъиликай,
Гъурметтин дагъ къарагъда
ви виликай.

Умъур гъамиша рагъ алайди жез-вайди туш. Адаз қавар чулав цифери къур, бушлухра цайлапаны цаңацар гудай ийкъарни аквазвайди я. Дұхтурдиз, адан хизандизни рикл сефилардай, дарихардай бедбахт дұшушылар акун тавуна амукъинач. Гыа вахтунда шаирди къеңенай:

Вучда, дуст кас, дагъдал къацлар
жерид я,
Къакъанвилек живерни фад къверид я.
Амма селди гуда лугъуз заланвал,
Зайиф хъана акурди туш Къулан вац.

Вунни гъакъ я: гъуремт ачу,
гъил ачу.
Рузыда, белки, аева жеди гъуль ачу!
Истеклудал ийрди я пехилвал,

Амма кутаз жедаң адак түккүльвал!
Ваз күмек хъуй гъам Пайтагъ,
гъам Аллагъ.

Вун - чи панагъ, сағъвал хуъзай
Абдуллағы.

"Сарарин сардар" ктабда гъакъ Мердали эхиримжи инсара къеңенай цийи шиширап, хайи хуърътай макъалаяр, бахш-бендер гъатнава.

Авторди гъуремтеги Абдуллағы дұхтурдиз хъсан шиширап, тебрикар, къейдер бахшана. Кела цийи ктаб - квез гаф къени инсан А. Байрамов гъихътин "заргар, гъилиз пайгар, рузыдиз азгар меценат" ятла, мадни ачуходиз аквада.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядик, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдинован пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ

Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРОДОВ
65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГИМОВ

Газет йисан 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гузьчилав авунин рекъяй Федеральный къултугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ГУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түккүр къийзва.
Макъалайиз рецензия гузвач ва абур элкъевна вахкузвач. Редакциядин макъалайрин авторрин фикирар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнай материалаара гъанвай делилрин дувзилин ва керчеквилин патахъай жавабдарвал авторрин чинин хиве гъатзана.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан къиче, б.

Тираж 5915

Г. - Илишандик квай материалар
гъакъидих чапзавайбүр я.

12 - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТИ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Дербентда яшамиш жезвай миграгъви хва, хъсан карчи, тешкилатчи, мугъманперес ва инсанперес, яр-дуст, амле, мирес къани

Рамиз ИСМИХАНОВАЗ:

Са бязидаз и карниччи
мах я са.

На лугъуда: "Женгина хъун
бахт я са!"

Секинарада иизвайди
харчиваля,

Вилик кутаз камаллувал,
карчиваля.

Вилив хвенач цаваривай
къезилвал,

Вахтунилай вилик къвана

"къизил" вал.

Худади хуй хънерин хеши

хару яз,

Вун лагъайта, дамахдин

арии - пару яз!..

И тебрикар къхъейди
ви езне я,

Вах, хтулар - ацай михи
везнегяр.

Ви хизанар, къавум -

къардай, багърияр -

Вири сагърай, шаорай,

дайм дира яз...

ВИ 65 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ МЕРД АЛИ, ВАХ РА-
ИЯТ, ХТУЛАР, МУКЬВА-КИЛИЯР, БАГЪРИЯР - МИГРАГЪ-
ВИЯР, ГАРАГЪВИЯР, ВИРИ ВУН КИАНИБУР.

"Къисметдин легъзе"

Москвадин "Грифон" чапханада лезги шаир Къейседин АЛИЕВАН ширирин "Къисметдин легъзе" тъвар алаа урус чалал ктаб акътнавайдакай чна газетдин виликан нумрайрикай сада хабар ганвай.

Рикъел хкин, технический илимприн кандидат, инженер, профессор Къейседин Алиева яргъал йисара ДГТУ-да, "Дагдизель" заводда зегъмет чугуна.

Алимди вичин азад декъиъяр шииратдиз бахшазавай. Къ. Алиеван рагъметдиз фейдалай къулухъ адан шииратдин ирс къайгъудар умъурдин юлдаш Гъанифат Садилагъовнади квадарнач. Ада абур къватна, ктабра туна, къелдайбурув агақъарна.

"Къисметдин легъзе" Къ. Алиеван тъвар алаа акътнавай къвед лагъай ктаб я. Ам къацуз кланзайбурувай автордин умъурдин юлдаш Гъанифат Садилагъовнадиз зенг ийиз жеда. Телефондин нумра: 8-989-444-28-36.

Бакуда - лезги аялрин театр

Играли аялар, диде-бубаяр! Къу театрдада рикл алани? Квез лезги тамаша яр сегънедал эцигуни карда мукъувай иштирак ийиз кланзани?

2019-йисан 10-августдилай Баку шегъерда лезги аялрин театр кардик акатда. Тамаша яхий чалал эцигда. Аялривай чинин алакъунар къалтуриз, дидед чал хъунин ва вилик тухунин кардик пай кутаз жеда. Идакай публицист Севда Ализовадин "Фейсбука" авай чинна хабар гузва.

Лезги чал чир хъун къилин шарт я. Къватлалдиз - 5-11 яшарин аялар атана кланзана.

Цийи театри гзафни-гзаф алакъунар авай аялар винел акъудайдак тешкилатчири умуд кутавза.

Чинин алакъунар къалтуриз кланзай аялрин диде-бубайривай аялдихъ галай нумрадиз зенг авуртла жеда: 0506118818.

Продается участок 5 соток в с/о "Берёзка". Тел.: 8-988-299-60-74

Г.Г. Жигеров

Мукъвара чав залан хабар агақъана: яргъал йисара Сулейман-Стальский райондин Эминхурун юкъван мектебда урус чалан муаллим яз къалахай Гъажимирзе Гъажимисриевич Жигеров рагъметдиз фена.

Г.Г. Жигеров 1938-йисан 12-январдиз Сулейман-Стальский райондин виликан Къианрин хуъре дидедиз хъана. 1952-йисуз Хутаргърин 7 йисан мектеб акъалтларайдалай къулухъ ада къелнур Дербентдин педучилишчеда давамарна. Училище къятъяйдалай гъульбъуниз Г.Г. Жигерова са йисуз Бигеррин ва Хутаргърин мектебра гъвечи классирин муаллим яз къалахана.

Жигерил пешекардиз вичихъ авай чирвилерин сергъятар мадни гегъеншариз кланзавай. Гъа ихтын къастуни ам 1957-йисуз Дағъустандин госуниверситетдин филологиядин факультетдин урус ва Дағъустандин чаларин отделенидиз гъана. Къилин образование къаҷур муаллим элкъвена Хутаргърин хуърун мектебдиз хтана, 1965-йисалдир директордин везифайриз эгечна.

1979-йисуз Г.Г. Жигеров Аламишедин (Эминхурур) мектебда къалахал акъвазана. 2012-йисалди ада ина урус чалан муаллим яз Назим Жигероваз, хизанриз, вири багърийриз башсаългъувъвал гузва. Гъажимирзе Жигемисриевичан экуб къамат чи риклерай акъатдач.

Мукъва-къилияр, ярар-дустар, къуни-къуншияр

Сканворд

Түккүйрайди - Куругъали ФЕРЗАЛИЕВ

"Лезги газетдин" редакциядин колективди халад хва
КъАЗИБЕГ

кечмиш хъунинъ галаз алакъалу яз Велиева Надиятаз башсаългъувъвал гузва.

"Дагъустандин дишегъли" журналдин редактор Наира Ибрахимовади Эминхурун юкъван мектебдин муаллим Жамиля Жигеровадиз играми буба
Гъажимирзе Гъажимисриевич
рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз, дериндай хажалат чуугунивиди, башсаългъувъвал гузва.